

Ákvörðun nr. 1/2022

**Framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar
hjá Ljósleiðaranum ehf. 2018-2020**

(Málsnúmer: 2021070032)

Janúar 2022

Efnisyfirlit

1	Inngangur	4
1.1	Almennt	4
1.2	Eftirlit Fjarskiptastofu með Ljósleiðaranum	5
1.3	Fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans	7
2	Framkvæmd úttektar / málsmeðferð	7
2.1	Upphaf úttektar	7
2.2	Fjárhagslegur aðskilnaður	8
2.3	Gögn og upplýsingar frá Ljósleiðaranum	9
2.3.1	Ársreikningur Ljósleiðarans fyrir árin 2018-2020	9
2.3.2	Rekstur	9
2.3.3	Efnahagur	10
2.3.4	Sjóðstreymisyfirlit	11
2.3.5	Árlegir meðalvextir langtímalána fyrir árin 2018 – 2020	12
2.3.6	Lánssamningar	13
2.3.6.1	[...]	13
2.3.6.2	[...]	14
2.3.7	Greinargerð með virðisrýrnunarprófi	16
2.3.8	Þjónustusamningur milli Ljósleiðarans og OR	16
2.3.9	Sundurliðun á öðrum rekstrarkostnaði 2018-2020	17
2.3.10	Fjöldi tengdra heimila og nýtingarhlutfall Ljósleiðara	18
2.3.11	Líftími gagnaflutningskerfa	18
2.3.12	Veðandlag skv. lánasamningum	18
2.3.13	Staða Ljósleiðarans í sjóðspotti	18
2.3.14	Viðskipti milli Ljósleiðarans og OR vegna kvaðar um hámarks viðskiptastöðu .	19
2.3.15	Viðskiptalíkan Ljósleiðarans	19
2.4	Viðskipti við tengda aðila (Viðauki 3)	20
3	Forsendur og niðurstaða FST	22
3.1	Hlutverk FST, markmið fjarskiptalaga og tilhögun eftirlits	22
3.2	Ákvarðanir PFS vegna fjarskiptastarfsemi OR	23
3.3	Um skyldur OR og Ljósleiðarans er leiða af ákvörðunum FST	26
3.4	Viðskiptalíkan	27

3.4.1	Líftími gagnaflutningskerfa.....	31
3.5	Arðsemi.....	31
3.6	Samanburður við önnur fjarskiptafélög	32
3.6.1	Almennt.....	32
3.6.2	Rekstur	33
3.6.3	Efnahagur	34
3.7	Gjaldskrá fyrir aðgangsgjald gagnaveitu.....	36
3.8	Sjóðspottur	39
3.9	Viðskipti milli tengdra aðila	41
3.10	Ákvæði í lánssamningi um eignarhald OR yfir Ljósleiðaranum	42
3.11	Athugun FST á viðskiptum milli OR og Ljósleiðarans.....	43
3.11.1	Almennt.....	43
3.11.2	Samantekt Mannvits	43
3.11.3	Verðlagning á ljósleiðarastrengjum	44
3.11.4	Verðlagning á brunnum.....	45
3.11.5	Verðlagning á endabúnaði fyrir ljósleiðara	45
3.11.6	Verðlagning á fjölpípurörum fyrir ljósleiðara.....	45
3.11.7	Afstaða FST	46
3.12	Niðurstaða FST um fjárhagslegan aðskilnað 2018-2020	47

1 Inngangur

1.1 Almennt

(1) Upphaf fjarskiptareksturs Orkuveitu Reykjavíkur (OR) og síðar á vegum Gagnaveitu Reykjavíkur ehf., nú Ljósleiðarans, má rekja til þess þegar Lína.Net ehf. var stofnað, en OR var langstærsti stofnaðili félagsins. Lína.Net ehf. hóf að leggja ljósleiðaranet á höfuðborgarsvæðinu auk þess sem félagið veitti endanotendum fjarskiptaþjónustu. Lína.Net ehf. starfaði til loka árs 2002 þegar starfsemin var að fullu yfirtekin af OR og meðeigendur sem bæst höfðu við hluthafahóp voru keyptir út.

(2) Á árunum 2002 til 2005 rak OR gagnaflutning um rafdreifikerfið, svokallað raflínakerfi og veitti Internetþjónustu undir nafninu Fjöltengi. Þann 26. mars 2004 gerðu OR og Vodafone með sér samstarfssamning, Lína.Net ehf. var þá seld til Vodafone en OR keypti allar ljósleiðaralagnir sem þá voru í eigu Vodafone. OR hóf síðan uppbyggingu á gagnaveitu með það að markmiði að leggja ljósleiðaralagnir til allra heimila á þjónustusvæði OR og nýta til þess ljósleiðaragrunnet OR.

(3) OR gerir samninga um ljósleiðaravæðingu nokkurra sveitarfélaga og rekstur opins nets. Verkefnið, ljósleiðaravæðing heimila (Fiber to the Home), hófst í ársbyrjun 2005 og var þá, ásamt rekstri á ljósleiðaratengingum til fyrirtækja og stofnana, færð undir sérstaka einingu innan OR sem fékk nafnið fjórða veitan. Starfsemin var gerð að sérstöku sviði innan OR í ársbyrjun 2006 undir nafninu Gagnaveita OR. Í maí 2006 hófst rekstur opna netsins formlega og fyrstu heimilin gátu keypt þjónustu um ljósleiðaratengingu sína af þjónustuveitum á netinu. Þann 28. desember 2006 var Gagnaveita Reykjavíkur ehf. stofnuð og öll starfsemi Gagnaveitu OR og eignir OR í fjarskiptakerfum fært yfir til Gagnaveitu Reykjavíkur ehf., sem hóf starfsemi þann 1. janúar 2007.

(4) Með tilkynningu Gagnaveitu Reykjavíkur, dags. 19. október 2021, til ársreikningaskrár var nafni Gagnaveitunnar breytt í „Ljósleiðarinn“. Í umfjöllun þeirri sem á eftir fer verður því notast við það heiti þegar fjallað verður um fyrirtækið, án tillits til þess hvort verið sé að vísa til fyrirtækisins fyrir eða eftir nafnabreytinguna¹.

(5) Um 106 þúsund heimili gátu tengst ljósleiðaraneti Ljósleiðarans í árslok 2020, sem er um 80% allra heimila á landinu. Skv. frétt² á heimasíðu Ljósleiðarans er áætlað að á næstu misserum verði fjöldi heimila tengd ljósleiðara fyrirtækisins orðin 120.000 en auk nýbygginga á starfssvæði Ljósleiðarans vinnur fyrirtækið að lagningu ljósleiðara í eldra húsnæði í Reykjanesbæ, Árborg og í Vogum á Vatnsleysuströnd. Sé eingöngu miðað við áætlanir Ljósleiðarans um uppbyggingu ljósleiðara verða um 90% heimila sem geta tengst ljósleiðaranum árið 2023.

¹ <https://www.ljosleidarinn.is/frettir/gagnaveita-reykjavikur-heitir-nu-ljosleidarinn/>

² <https://www.ljosleidarinn.is/frettir/82-islenskra-heimila-tengd-ljosleidara/>

(6) Viðskiptavinir Ljósleiðarans eru aðallega á stór höfuðborgarsvæðinu, þ.e., sveitarfélögin Reykjavík, Kópavogur, Hafnarfjörður, Garðabær, Mosfellsbær og Seltjarnarnes. Fjarskiptafélög sem veita þjónustu um ljósleiðara fyrirtækisins eru Vodafone, Nova, Hringdu, Hringiðan, Kapitalvæðing og Síminn.

(7) Ljósleiðarinn og Síminn undirrituðu samkomulag³ þann 17. júlí 2020 þess efnis að Síminn leigi aðgang að ljósleiðarakerfi Ljósleiðarans, þannig mun Síminn geta aukið þjónustu til viðskiptavina sinna yfir ljósleiðaranet Ljósleiðarans og stefnt var að því að þjónusta Símans yrði aðgengileg á ljósleiðara Ljósleiðarins á árinu 2021.

(8) Helsti samkeppnisaðili Ljósleiðarans er Míla⁴ ehf. sem rekur víðtækt kopar-, ljósleiðara- og örbylgjukerfi sem nær til allra heimila, fyrirtækja og stofnana á landinu. Míla hóf markvisst að leggja ljósleiðara til heimila og fyrirtækja á árinu 2016 og skv. fjárhagskynningu⁵ samstæðu Símans fyrir árið 2020 voru um 95 þúsund heimili með aðgang að ljósleiðara í árslok 2020, þar af um 75 þúsund á höfuðborgarsvæðinu. Tengdir notendur í lok ársins 2020 á ljósleiðaraneti Mílu voru tæplega 40 þúsund. Helstu viðskiptavinir Mílu sem veita fjarskiptaþjónustu til endanotenda eru Síminn, Vodafone, Hringdu, Snerpa, Hringiðan og Kapitalvæðing.

(9) Samkeppni Ljósleiðarans og Mílu hefur aðallega verið á milli VDSL þjónustu Mílu og bitastraumsþjónustu Ljósleiðarans yfir eigin ljósleiðara en frá og með árinu 2016 hefur samkeppni félaganna aukist mikið þar sem þau bjóða bæði upp á gagnaflutning um ljósleiðara.

(10) Félögin eru í auknum mæli að bjóða gagnaflutningsþjónustu um ljósleiðara með sama hraða á höfuðborgarsvæðinu og því má reikna með því að upptaka á ljósleiðaratengingum Ljósleiðarans muni fara lakkandi af þessum sökum. Einnig mun viðskiptavinum á svæðum þar sem báðir aðilar veita þjónustu um ljósleiðara bjóðast sá valkostur að skipta um þjónustusala og því er meiri samkeppni um viðskiptavini Ljósleiðarans en áður.

1.2 Eftirlit Fjarskiptastofu með Ljósleiðaranum

(11) Eftirlit með fjárhagslegum aðskilnaði sérleyfisstarfsemi frá fjarskiptastarfsemi Ljósleiðarans hefur m.a. verið gert á grundvelli laga nr. 69/2003 um Póst- og fjarskiptastofnun. Þau lög hafa nú verið leyst af hólmi með lögum nr. 75/2021 um Fjarskiptastofu sem tóku gildi 1. júlí 2021.

(12) Samkvæmt lögum nr. 75/2021 hefur Fjarskiptastofa (hér eftir FST) tekið við því lögbundna hlutverki að hafa umsjón með framkvæmd laga um fjarskipti nr. 81/2003.

(13) FST leggur almennt til grundvallar að fyrri úrlausnir Póst- og fjarskiptastofnunar séu fordæmisgefandi varðandi stjórnsýsluframkvæmd Fjarskiptastofu, enda sé um að ræða framkvæmd og túlkun á sömu ákvæðum fjarskiptalaga. Eins ber að líta á ákvarðanir

³ <https://www.ljosleidarinn.is/frettir/siminn-kemur-inn-a-ljosleidara-gagnaveitu-reykjavikur/>

⁴ <https://www.mila.is/um-milu/um-okkur/>

⁵ [https://assets-global.website-](https://assets-global.website-files.com/5b166d1e29d11e18b5b907b4/602e9497b41d9964e83aa172_S%C3%ADminn%20hf.%20-%20Fj%C3%A1rfestakynning%204F%202020.pdf)

[files.com/5b166d1e29d11e18b5b907b4/602e9497b41d9964e83aa172_S%C3%ADminn%20hf.%20-%20Fj%C3%A1rfestakynning%204F%202020.pdf](https://assets-global.website-files.com/5b166d1e29d11e18b5b907b4/602e9497b41d9964e83aa172_S%C3%ADminn%20hf.%20-%20Fj%C3%A1rfestakynning%204F%202020.pdf)

Fjarskiptastofu sem framhald af ákvörðunum Póst- og fjarskiptastofnunar, m.a. vegna kvaða sem lagðar hafa verið á Ljósleiðarann.

(14) Í samræmi við 36. gr. laga um fjarskipti metur FST hvort fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans uppfylli ákvæði 36. gr. og hvort um mögulega niðurgreiðslu sé að ræða í starfsemi Ljósleiðarans frá einkaréttarvarinni starfsemi. Stofnunin byggir mat sitt m.a. á þróun raunstærða í rekstri og efnahag í samanburði við áætlanir Ljósleiðarans þegar trúverðugleika áætlana um arðsemi samkvæmt viðskiptalíkani Ljósleiðarans. Jafnframt er horft til markaðsaðstæðna o.fl. FST leggur áherslu á að um sé að ræða trúverðug gögn sem stofnunin geti byggt mat sitt á framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar og um hugsanlega niðurgreiðslu í starfsemi Ljósleiðarans.⁶ Við mat FST skiptir ekki máli hvort Ljósleiðarinn sé í markaðsráðandi stöðu eða ekki heldur byggir FST eftirlitsheimildir sínar eingöngu á 36. gr. fjarskiptalaga eins og áður segir.

(15) Við mat á fjárhagslegum aðskilnaði OR og Ljósleiðarans byggir FST á ítarlegri viðskiptaáætlun sem nær yfir líftíma verkefnisins og er hún endurskoðuð árlega út frá þróun rauntalna auk breytinga á fjárfestingar- og rekstraráætlunum. Arðsemiskrafa á bundið fjármagn í Ljósleiðaranum verður að vera í samræmi við það sem gerist á fjarskiptamarkaði og einnig að fjármögnun sé með eðlilegum hætti og að þjónustuviðskipti milli OR og Ljósleiðarans skuli vera á markaðskjörum.

(16) Við árlegt eftirlit FST afhendir Ljósleiðarinn stofnuninni ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag, ásamt endurskoðaðri viðskiptaáætlun og arðsemiskröfu félagsins í samræmi við nánari yfirmæli FST þess efnis. Samkvæmt ákvörðun PFS nr. 39/2010 skal Ljósleiðarinn árlega skila inn gögnum um rekstur og efnahag félagsins fyrir hvert rekstrarár.

(17) FST yfirfer gögn og metur hvort ástæða sé til aðgerða að frumkvæði stofnunarinnar og horfir stofnunin þá til viðkomandi árs og samhliða til lengri tíma. Engar formlegar athugasemdir voru vegna rekstraráranna 2013-2015. Stofnunin hefur síðan ítarlegri skoðun á fjárhagslegum aðskilnaði og viðskiptalegum tengslum OR og Ljósleiðarans og hefur þá kallað eftir viðbótargögnum ef þurfa þykir. Síðasta ítarlega yfirferðin var vegna árána 2016 og 2017 og vísast í ákvörðun stofnunarinnar nr. 3/2019⁷ og úrskurð úrskurðarnefndar nr. 2/2019.⁸ Þau rekstrarár sem ákvörðun þessi tekur til eru árin 2018-2020.

(18) Við mat sitt á því hvort framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar OR og Ljósleiðarans sé í samræmi við ákvæði 36. gr. fjarskiptalaga, og feli ekki í sér niðurgreiðslu á samkeppnisrekstri frá einkaleyfis starfsemi, styðst FST m.a. við skyldur og kvaðir á Ljósleiðarann og OR sem leiða af ákvörðunum PFS, sbr. kafla 3.3.

⁶ Sjá m.a. ákvörðun PFS nr. 2/2014.

⁷ <https://www.fjarskiptastofa.is/fjarskiptastofa/stjornsysla/akvardanir-og-urskurdir/akvordun/%C3%A9Arlausnir/3-2019>

⁸ <https://www.fjarskiptastofa.is/fjarskiptastofa/stjornsysla/akvardanir-og-urskurdir/akvordun/%C3%A9Arlausnir/2-2019>

1.3 Fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans

(19) Samkvæmt ákvörðun PFS nr. 39/2010 um arðsemiskröfu Ljósleiðarans og hlutafjárukningu í félaginu í desember 2008 ber Ljósleiðaranum að senda PFS árlega ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag, ásamt endurskoðaðri viðskiptaáætlun og arðsemiskröfu félagsins í samræmi 36. gr. laga um fjarskipti.

(20) Ofangreind upplýsingagjöf er hluti af reglulegu eftirliti stofnunarinnar með fjárhagslegum aðskilnaði Ljósleiðarans frá OR.

(21) Þann 15. apríl 2021 afhenti Ljósleiðarinn stofnuninni gögn vegna ársins 2020, þ.m.t. samantekt úr langtímaáætlun sem samþykkt var af stjórn Ljósleiðarans í september 2020 og endurskoðaðan ársreikning fyrir árið 2020. Í árlegri upplýsingagjöf félagsins kemur m.a. fram að í langtímaáætlun er gert ráð fyrir að klára framkvæmdir á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum fyrir lok árs 2023.⁹

(22) Gögn vegna árána 2018 og 2019 höfðu áður borist stofnuninni í samræmi við ákvörðun nr. 39/2010.

(23) Úttekt FST á fjárhagslegum aðskilnaði Ljósleiðarans tekur að þessu sinni til árána 2018-2020 en stofnunin hefur tekið nokkrar ákvarðanir varðandi Ljósleiðarann sem snúa að fjárhagslegum aðskilnaði og má þar t.d. nefna ákvarðanir varðandi hlutafjárukningu ásamt breytingu á lánsamningi, sjá yfirlit yfir ákvarðanir PFS vegna Ljósleiðarans í kafla 3.2.

(24) FST leggur áherslu á að 36. gr. veitir stofnuninni takmarkaðar valdheimildir um hversu langt verður gengið í aðskilnaði Ljósleiðarans frá OR. Ekki er heimilt að gera kröfu um aðskilið eignarhald né um aðskilnað lögpersóna undir sama eignarhaldi eða aðskilnað í rekstri.

2 Framkvæmd úttektar / málsmeðferð

2.1 Upphaf úttektar

(25) Upphaf þessarar úttektar má rekja til þess að FST tilkynnti Ljósleiðaranum með bréfi þann 3. maí 2021 um upphaf úttektar stofnunarinnar á fjárhagslegum aðskilnaði félagsins en samkvæmt 36. gr. laga um fjarskipti nr. 81/2003 ber OR samstæðunni að halda fjarskiptastarfsemi félagsins fjárhagslega aðskilinni frá annarri starfsemi eins og um óskyld fyrirtæki væri að ræða. Á umliðnum árum hefði Póst- og fjarskiptastofnun (nú Fjarskiptastofa) framkvæmt úttektir á framkvæmd aðskilnaðar innan samstæðunnar, síðast með ákvörðun nr. 3/2019, sem koma þá til viðbótar hinni reglulegu og árlegu upplýsingargjöf, sem grunnur var m.a. lagður að með ákvörðun PFS nr. 39/2010.

(26) Með vísan til framangreinds lagaákvæðis, sbr. og 1. mgr. 15. gr. laga nr. 75/2021 um Fjarskiptastofu, ákvað stofnunin að hefja úttekt á framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar

⁹ Upplýsingar felldar brott vegna trúnaðar. Það sama á við um upplýsingar sem fram koma í hornklofum hér að aftan.

Ljósleiðarans innan OR samstæðunnar. Myndi úttektin taka til rekstraráranna 2018-2020 og byggja m.a. á gögnum sem stofnun fengi afhent reglulega í samræmi við ákvörðun nr. 39/2010, þ.e. ársreikninga félagsins fyrir árin 2018-2020, samantekt á viðskiptalíkani og upplýsingar um fjárhagsstöðu og framvindu viðskiptaáætlunar félagsins, auk annarra gagna sem stofnunin kynni að óska eftir eða fyrirspurna sem beint yrði til Ljósleiðarans.

2.2 Fjárhagslegur aðskilnaður

(27) Með bréfi, dags. 4. júní 2021, óskaði FST eftir tilteknum upplýsingum, sem koma til viðbótar þeim upplýsingum, sem Ljósleiðarinn sendir inn árlega með vísun í bréf stofnunarinnar, dags. 3. maí 2021, þar sem Ljósleiðaranum var tilkynnt um upphaf úttektar stofnunarinnar. FST fór fram á að Ljósleiðarinn skilaði til stofnunarinnar eftirtöldum gögnum og var frestur gefinn til 25. júní 2021.

(28) Um eftirtalin gögn var að ræða:

1. Árshlutareikningur Ljósleiðarans ehf. janúar-mars 2021.
2. Árlegir meðalvextir langtímalána fyrir árin 2018-2020.
3. Afrit af lánssamningum Ljósleiðarans ehf. vegna tekin ný langtímalán á árunum 2018-2020 sbr. ársreikninga félagsins fyrir viðkomandi ár.
4. Breytingar á skilmálum vegna eldri lánssamninga, ef einhverjar?
5. Afrit af nýlegustu greinargerð með virðisrýrnunarprófi félagsins.
6. Afrit af þjónustusamningi milli Ljósleiðarans ehf. og OR.
7. Sundurliðun á öðrum rekstrarkostnaði vegna áranna 2018-2020.
8. Yfirlit yfir viðskipti við tengda aðila um kaup á þjónustu og efni í samstæðu Orkuveitunnar fyrir árin 2018-2020 sbr. skýringu nr. 12 í ársreikningi félagsins árið 2020.
9. Þróun í fjölda tengdra heimila og fyrirtækja og nýtingarhlutfall ljósleiðara fyrir árin 2018-2020.
10. Sundurliðun á líftíma gagnaflutningskerfa 9-46 ár, sbr. skýringu nr. 14. c. iii í ársreikningi félagsins fyrir árið 2020.
11. Upplýsingar um veðandlag skv. gildandi lánssamningum ef einhver.
12. Sjóðspottur Ljósleiðarans ehf. við OR fyrir árið 2020, rafrænt skjal sent með tölvupósti með mánaðarlegri sundurliðun.
13. Viðskipti milli Ljósleiðarans ehf. við OR á árinu 2020 vegna kvaðar um að hámarks viðskiptastaða sé ekki hærrí en sem nemur 2ja mánaða viðskiptum, rafrænt skjal sent með tölvupósti með mánaðarlegri sundurliðun.

2.3 Gögn og upplýsingar frá Ljósleiðaranum

(29) FST bárust svör frá Ljósleiðaranum þann 25. júní 2021 og eru þau eftirfarandi.

2.3.1 Ársreikningur Ljósleiðarans fyrir árin 2018-2020

(30) Ljósleiðarinn afhendir stofnuninni árlega ársreikninga félagsins í samræmi við ákvörðun PFS nr. 39/2010 en þar kemur m.a. fram að fyrirtækið er til heimilis að Bæjarhálsi 1 110 Reykjavík og kennitala félagsins sé 691206-3780.

(31) Ljósleiðarinn er einkahlutafélag sem starfar á grundvelli laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög, fyrirtækið sé sjálfstætt fjarskiptafyrirtæki sem rekur fjarskiptakerfi til gagnaflutninga á sínu þjónustusvæði. Fjöldi ársverka hjá félaginu fyrir árin 2018-2020 voru 59,1 (2018), 56,8 (2019) og 47,3 (2020).

(32) Hagnaður varð af rekstri félagsins á öllum þeim árum sem úttektin tekur til, þ.e. 2018-2020, og nam hagnaðurinn árið 2018 192 millj. kr., árið 2019 nam hann 359 millj. kr. og árið 2020 var hann 321 millj. kr. Samkvæmt efnahagsreikningi námu eignir félagsins í lok árs 2018 20.617 millj. kr., 22.686 í lok árs 2019 og 23.355 millj. kr. í lok árs 2020. Eigið fé nam í árslok 2018 7.610 millj. kr., eigið fé var 7.969 í árslok 2019 og 8.290 millj. kr. í árslok 2020. Eiginfjárlutfall félagsins var í árslok 2018 36,9%, í árslok 2019 35,1% og 35,5% í árslok 2020.

(33) Félagið er að fullu í eigu OR og greiddi ekki arð til eiganda vegna árána 2018-2020, einnig kemur fram í ársreikningi fyrir árið 2020 að félagið nýtti sér ekki úrræði stjórnvalda varðandi þátttöku í launakostnaði á uppsagnarfresti, vegna minnkunar á starfshlutfalli, eða önnur úrræði til þess að létta undir fyrirtækjum sem urðu fyrir skakkaföllum vegna Covid-faraldursins.

2.3.2 Rekstur

(34) Rekstrartekjur félagsins á árinu 2020 námu 3.110 millj. kr. samanborið við 3.134 millj. kr. árið 2019, sem er 1% lækkun milli ára en hækkunin er 17% frá árinu 2018 en þá námu rekstrartekjur 2.655 millj. kr. Laun- og launatengd gjöld voru 254 millj. kr. á árinu 2020 og lækkuðu um 33 millj. kr. frá árinu á undan en þá námu þær 287 millj. kr. en voru 282 millj. kr. árið 2018. Annar rekstrarkostnaður var 694 millj. kr. árið 2020 miðað við 729 millj. kr. árið á undan sem er 36 millj. kr. lækkun milli ára en rekstrarkostnaður félagsins var 900 millj. kr. árið 2018.

(35) Rekstrarkostnaður ársins 2020 nam því 948 millj. kr. en var 1.016 millj. kr. árið 2019 og 900 millj. kr. árið 2018. Rekstrarhagnaður fyrir afskriftir (EBITDA) er því 2.162 millj. kr. árið 2020 en var 2.118 millj. kr. árið 2019 og 1.755 millj. kr. árið 2018, EBITDA hlutfall ársins 2020 er 69,5% en var 67,6% árið 2019 og 66,1% árið 2018.

(36) Afskriftir félagsins hafa hækkað milli ára vegna aukinna fjárfestinga og voru árið 2020 1.044 millj. kr., 896 millj. kr. árið 2019 og 786 millj. kr. árið 2018, hækkun milli árána 2019 og 2020 er 148 millj. kr. og nemur hækkunin 285 millj. kr. frá árinu 2018.

(37) Vaxtagjöld námu 718 millj. kr. á árinu 2020 en voru 815 millj. kr. árið á undan og 742 millj. kr. árið 2018. Samtals námu fjármunatekjur og fjármagnsgjöld árið 2020 um 717 millj. kr. en voru 805 millj. kr. árið á undan og 714 millj. kr. árið 2018.

(38) Hagnaður varð af rekstri félagsins á tímabilinu og nam hann 321 millj. kr. árið 2020 en var 359 millj. kr. árið 2019 en árið 2018 var hann 192 millj. kr. Hagnaðarhlutfall (Hagnaður/Rekstrartekjur) ársins 2020 er 10% en var 11% árið á undan en 7% árið 2018.

Tafla nr. 1 - Rekstrarreikningur Ljósleiðarans árin 2018-2020

Ársreikningar Ljósleiðarans ehf.

Rekstrarreikningur	2020	2019	2018
Rekstrartekjur	3.109.609	3.133.955	2.655.346
Laun- og launatengd gjöld	(253.963)	(287.049)	(281.813)
Annar rekstrarkostnaður	(693.644)	(729.215)	(618.064)
Rekstrarkostnaður	(947.608)	(1.016.264)	(899.877)
Rekstrarhagnaður fyrir afskriftir (EBITDA)	2.162.001	2.117.691	1.755.469
Afskriftir	(1.044.010)	(895.856)	(785.865)
Rekstrarhagnaður (EBIT)	1.117.991	1.221.836	969.604
Vaxtatekjur	684	8.618	30.802
Vaxtagjöld	(717.912)	(814.992)	(742.161)
Gengismunur	419	1.136	(2.754)
Fjármunatekjur og fjármagnsgjöld samtals	(716.809)	(805.238)	(714.113)
Hagnaður fyrir tekjuskatt	401.182	416.598	255.491
Tekjuskattur	(80.240)	(57.241)	(63.260)
Hagnaður ársins	320.942	359.357	192.231

Heimild: Fjaraskiptastofa / Ársreikningar Ljósleiðarans / Fjárhæðir eru í þúsundum kr.

2.3.3 Efnahagur

(39) Heildareignir Ljósleiðarans voru 23.355 millj. kr. í árslok 2020 en voru 22.686 millj. kr. árið á undan og 20.617 millj. kr. í árslok 2018. Varanlegir rekstrarfjármunir voru 22.818 millj. kr. í árslok 2020 og höfðu hækkað um 821 millj. kr. frá árinu á undan og nam hækkunin 2.210 millj. kr. frá árinu 2018.

(40) Hlutfé Ljósleiðarans er 6.500 millj. kr. og var óbreytt á tímabilinu og var eiginfjárhlutfall félagsins á árinu 2020 35,5% en var 35,1% í lok árs 2019 og 36,9% í lok árs 2018. Eigið fé félagsins var 8.290 millj. kr. í árslok 2020 en var 7.969 millj. kr. í árslok 2019 og 7.610 millj. kr. árið á undan.

(41) Vaxtaberandi skuldir námu samtals 14.085 millj. kr. í árslok 2020 en námu samtals 13.608 millj. kr. árið á undan og höfðu því hækkað um 477 millj. kr. milli ára. Vaxtaberandi skuldir voru 12.054 millj. kr. í árslok 2018 og nemur hækkun vaxtaberandi skulda því samtals 2.031 millj. kr. frá árinu 2018 til ársins 2020.

Tafla nr. 2 – Efnahagsreikningar Ljósleiðarans 2018-2020

Ársreikningar Ljósleiðarans ehf.

Efnahagsreikningur	2020	2019	2018
Eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	22.817.809	21.996.831	19.786.915
Fjárfestingarbirgðir	14.750	16.188	55.531
Fastafjármunir samtals	22.832.559	22.013.019	19.842.446
Viðskiptakröfur	423.319	442.566	526.109
Aðrar skammtímakröfur	68.433	146.094	210.392
Handbært fé	30.221	84.467	37.691
Veltufjármunir samtals	521.973	673.126	774.192
Eignir samtals	23.354.532	22.686.145	20.616.638
Eigið fé			
Hlutfé	6.500.000	6.500.000	6.500.000
Endurmatsreikningur	870.456	898.164	927.760
Lögbundinn varasjóður	109.588	77.494	41.558
Óráðstafað eigið fé	809.854	493.298	140.281
Eigið fé samtals	8.289.898	7.968.956	7.609.599
Skuldir			
Vaxtaberandi skuldir	12.803.716	12.462.394	12.054.440
Tekjuskattskuldbinding	560.648	480.408	423.168
Langtímaskuldir og skuldbindingar samtals	13.364.365	12.942.802	12.477.608
Viðskiptaskuldir	156.376	406.523	302.524
Aðrar skammtímaskuldir	262.477	222.116	226.907
Næsta árs afborgun vaxtaberandi skulda	1.281.415	1.145.748	0
Skammtímaskuldir samtals	1.700.269	1.774.387	529.431
Skuldir samtals	15.064.634	14.717.189	13.007.039
Eigið fé og skuldir samtals	23.354.532	22.686.145	20.616.638

Heimild: Fjaraskiptastofa / Ársreikningar Ljósleiðarans / Fjárhæðir eru í þúsundum kr.

2.3.4 Sjóðstreymisyfirlit

(42) Handbært fé frá rekstri án vaxta og skatta var 2.155 millj. kr. á árinu 2020 samanborið við 2.182 millj. kr. árið á undan en var 1.573 millj. kr. á árinu 2018. Handbært fé frá rekstri var 1.622 millj. kr. árið 2020 samanborið við 1.530 millj. kr. árið á undan.

(43) Fjárfesting í varanlegum rekstrarfjármunum var 1.968 millj. kr. árið 2020 samanborið við 2.979 millj. kr. árið á undan en var 3.345 millj. kr. árið 2018. Fjárfestingarhreyfingar samtals námu 1.955 millj. kr. árið 2020 en voru 2.883 millj. kr. árið 2019 og 2085 millj. kr. árið 2018. Tekin voru ný langtímalán á árinu 2020 og námu þau 1.430 millj. kr. samanborið við 1.400 millj. kr. árið 2019 og 1.000 millj. kr. árið 2018. Afborgun lána við lánastofnanir námu 1.151 millj. kr. árið 2020 og voru fjármögnunarahreyfingar árið 2020 því 280 millj. kr.

(44) Handbært fé í árslok 2020 var 30 millj. kr. samanborið við 84 millj. kr. árið á undan.

Tafla nr. 3 – Sjóðstreymisýfirlit 2018 - 2020

Ársreikningar Ljósleiðarans ehf.

Sjóðstreymisýfirlit	2020	2019	2018
Rekstrarhreyfingar			
Hagnaður ársins	320.942	359.357	192.231
Leiðrétt fyrir:			
Fjármunatekjur og fjármagnsgjöld	716.809	805.238	714.113
Tekjuskattur	80.240	57.241	63.260
Afskriftir	1.044.010	895.856	785.865
Veltufé frá rekstri án vaxta og skatta	2.162.001	2.117.692	1.755.469
Skammtímakröfur, (hækkun) lækkun	84.777	85.794	(320.918)
Skammtímaskuldir, hækkun	(92.223)	(21.814)	138.798
Handbært fé frá rekstri án vaxta og skatta	2.154.555	2.181.672	1.573.349
Innborgaðar vaxtatekjur	684	8.618	30.802
Greidd vaxtagjöld	(533.182)	(660.632)	(537.580)
Handbært fé frá rekstri	1.622.057	1.529.658	1.066.571
Fjárfestingarhreyfingar			
Fjárfesting í varanlegum rekstrarfjármunum	(1.968.350)	(2.978.924)	(3.344.772)
Sala varanlegra rekstrarfjármuna	1.438	39.343	6.576
Fé í ávöxtun hjá tengdum félögum	11.485	56.700	1.253.156
Fjárfestingarhreyfingar	(1.955.427)	(2.882.881)	(2.085.040)
Fjármögnunarhreyfingar			
Afborgun lána við lánastofnanir	(1.150.876)	0	0
Tekin ný langtímalán	1.430.000	1.400.000	1.000.000
Fjármögnunarhreyfingar	279.124	1.400.000	1.000.000
(Lækkun hækkun á handbæru fé	(54.246)	46.777	(18.469)
Handbært fé í ársbyrjun	84.467	37.691	56.158
Handbært fé í árslok	30.221	84.468	37.689

Heimild: Fjaraskiptastofa / Ársreikningar Ljósleiðarans / Fjárhæðir eru í þúsundum kr.

2.3.5 Árlegir meðalvextir langtímalána fyrir árin 2018 – 2020

(45) Árlegir meðalvextir langtímalána Ljósleiðarans fyrir tímabilið 2018 – 2020 eru skv. eftirfarandi töflu:

Tafla nr. 4 – Árlegir meðalvextir langtímalána

Meðalvextir	VNV	ISK	Meðaltal
2020	[...]	[...]	[...]
2019	[...]	[...]	[...]
2018	[...]	[...]	[...]

Heimild: Ljósleiðarinn

2.3.6 Lánssamningar

(46) Vaxtaberandi skuldir Ljósleiðarans í lok árs 2020 eru 14.085 millj. kr. og er félagið fjármagnað af tveimur óháðum lánastofnunum, [...] og [...]. Á tímabilinu 2018 – 2020 ritar Ljósleiðarinn undir tvo nýja lánssamninga.

(47) Vaxtaberandi skuldir skiptast í verðtryggðar skuldir að fjárhæð 5.716 millj. kr. og óverðtryggðar skuldir að fjárhæð 8.370 millj. kr. eða samtals um 14.085 millj. kr. Tekin ný langtímalán á tímabilinu voru á árinu 2020 1.430 millj. kr., 2019 1.400 millj. kr. og á árinu 2018 voru þau að fjárhæð 1.000 millj. kr.

(48) Í lánssamningunum koma fram hefðbundnir skilmálar og skilyrði hvað varðar lánsfjárhæð, lánstíma endurgreiðslu og uppgreiðslu, vextir og verðtrygging, kostnað lántaka, vanskilavextir og vanskilakostnaður, skilyrði fyrir útborgun og sérstakar skyldur um veitingu láns.

(49) Í kaflanum um sérstakar skyldur Ljósleiðarans er m.a. fjallað um þær skuldbindingar sem lántaki eða Ljósleiðarinn skuldbindur sig til að hlíta uns skuldin samkvæmt lánssamningnum er að fullu greidd. Má þar nefna skuldbindingar vegna veðsetningar, arðsútgreiðslu, kröfu um lágmarks eiginfjár hlutfall, ákveðið gildi á hlutfalli vaxtaberandi skulda deilt með EBITDA á prófunardegi, takmarkanir á fjárfestingum og skuldsetningu.

2.3.6.1 [...]

Lánsfjárhæð, takmarkanir, útborgun, lánstími og vextir

(50) Lánssamningur við [...] er undirritaður þann [...] og er að fjárhæð [...] kr. og er Ljósleiðaranum heimilt að draga á lánið í hlutum eða að fullu fyrir [...] en þó þannig að hver ádráttur sé að lágmarki [...] kr. Lánið ber að greiða að fullu með [...] afborgunum á eins mánaðar fresti og er fyrsti gjalddagi þann [...]. Af láninu greiðast [...] að viðbættu [...]% álagi.

Sérstakar skuldbindingar

(51) Ljósleiðarinn skuldbindur sig til að hlíta skilmálum uns skuldin er greidd og má þar helst nefna að félaginu er gert skylt að afhenda [...] allar upplýsingar um fjárhagsstöðu félagsins, að selja ekki eigin sínar eða verulegan hluta þeirra án samþykkis [...], að hafa ávallt fullnægjandi tryggingar rekstrar og eigna ásamt að ársreikningur sé undirritaður af löggiltum endurskoðanda. Ljósleiðaranum ber að afhenda [...] milliuppgjör á þriggja mánaða fresti og skal 6 mánaða uppgjör vera könnunarárítað.

Uppsögn samningsins

(52) Við ákveðin skilyrði er [...] heimilt að fella lán samkvæmt samningum þessum einhliða í gjalddaga, fyrirvaralaust og án sérstakar uppsagnar ef vanskil á greiðslu, afborgana eða vaxta hafa varið í 14 daga eða lengur, ef fjárnám verður gert hjá Ljósleiðaranum, móður- eða dótturfyrirtæki.

(53) Verði eigendaskipti að Ljósleiðaranum, til dæmis vegna sölu, sameiningar eða samruna við önnur félög eða verði félaginu skipt upp í tvö eða fleiri félög eða það yfirtekið.

Tryggingar

(54) Undir liðnum tryggingar kemur fram [...].

(55) Önnur ákvæði í lánessamningi Ljósleiðarans við [...] svo sem kostnaður félagsins, vanskilavextir og vanskilakostnaður, skilyrði fyrir útborgun, yfirlýsing lántaka, framsal og lög, varnarþing eru almenns eðlis og því ekki ástæða til að fjalla sérstaklega um þau.

2.3.6.2 [...]

Útborgun, endurgreiðsla og vextir

(56) Lánessamningur við [...] er undirritaður [...] og er að fjárhæð [...] kr. og er óverðtryggt lán sem ber að greiða með [...] afborgunum á 1 mánaðar fresti í fyrsta sinn þann [...]. Lánið ber vexti sem skulu vera [...] vextir eins og þeir eru skráðir af Seðlabanka Íslands að viðbættu [...] % vaxtaálagi. [...].

Breyting á yferráðum yfir lántaka

(57) Samkvæmt samningnum undir liðnum breyting á yferráðum yfir lántaka kemur fram að lánveitanda er heimilt að krefjast fyrirframgreiðslu á láninu verði breytingar á yferráðum yfir lántaka, án samþykkis lánveitanda sem valda því að: Áhætta lánveitanda vegna lántaka hafi farið fram úr 25% af hæfu fjármagni lánveitanda. Lántaka eða tengdir aðilar hafa ekki uppfyllt skyldur sínar gagnavart lánveitanda samkvæmt lögum nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.

Sérstakar skuldbindingar

(58) Ljósleiðaranum er skylt að senda lánveitanda endurskoðaðan ársreikning og 6 mánaða uppgjör kannað af endurskoðanda ásamt rekstraráætlun fyrir hvert fjárhagsár um leið og hún liggur fyrir. Ljósleiðaranum er skylt að uppfylla ýmis fjárhagsleg skilyrði vegna eiginfjárhlutfalls en það skal ekki vera lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2019, 2020 og 2021 og ekki lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2022 og út lánstímann.

(59) Hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA skal vera vegna jafnt og eða lægra en [...] vegna rekstrarársins 2019, jafnt og eða lægra en [...] vegna rekstrarársins 2020, jafnt og eða lægra en [...] vegna rekstrarársins 2021 og jafnt og eða lægra en [...] vegna rekstrarársins 2022 og út lánstímann og skal miða við rekstartölur þann 31. desember ár hvert skv. endurskoðuðum ársreikningi.

(60) Sé niðurstaða útreikninga sú að lántaki standist ekki fjárhagsleg skilyrði en hægt væri að uppfylla það með sannarlegum hætti með því að grípa til aðgerða, t.d. með hækkun hlutafjár eða víkjandi láni, skal lántaki, innan 30 daga frá því að síðustu útreikningar leiddu í ljós að skilyrðum væri ekki fullnægt, að hafa gripið til slíkra aðgerða og sýnt lánveitanda með fullnægjandi hætti fram á að fjárhagsleg skilyrði séu þá uppfyllt.

(61) Lántaki skuldbindur sig við afhendingu ársreikninga til að afhenda lánveitanda útreikninga á þeim fjárhagslegu skilyrðum sem taka til starfsemi lántaka í tengslum við samninginn og eru skilgreind í samningnum.

(62) [...].

(63) [...].

(64) Ljósleiðaranum er ekki heimilt [...].

(65) Samningar skulu vera á armslengdargrundvelli, þ.e. lántaki skuldbindur sig til þess að sjá til þess að samningar og allar fjárhagslegar ráðstafanir sem lántaki gerir skulu vera á armslengdargrundvelli og skulu aðilum tengdum lántaka ekki bjóðast nein kjör eða skilmálar sem ekki myndu bjóðast ótengdum þriðja aðila.

(66) Önnur ákvæði í lánsamningi Ljósleiðarans við [...] svo sem gjöld, þóknanir, skilyrði fyrir útborgun, yfirlýsingar lántaka, vanefndatilvik, tilkynningar, varnarþing og önnur ákvæði eru almenns eðlis og því ekki ástæða til að fjalla sérstaklega um þau.

Skilmálabreytingar

Skilmáli I

(67) Þann [...] var undirritaður Viðauki I við samning, dags. [...], milli [...] og Ljósleiðarans þar sem gerð er breyting á 4 mgr. 7 gr. samningsins en þar segir að lántaki skuldbindi sig til að greiða bindigjald frá og með [...] til og með [...]. Skv. beiðni frá lántaka samþykkir lánveitandi að breyta tímabili bindigjalds í framangreindri grein þar sem tímabili bindigjalds er breytt í [...] til og með [...].

Skilmáli II

(68) Þann [...] er undirritaður Viðauki I milli [...] og Ljósleiðarans vegna lánsamnings dags. [...]. Gerðar eru breytingar á skilmálum vegna sérstakra skuldbindinga varðandi fjárhagsleg skilyrði þar sem lántaki skuldbindur sig til að hlíta eftirfarandi skilyrðum.

(69) Eiginfjárhlutfall skal ekki vera lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2020-2022 og ekki lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2023 og 2024.

(70) Hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA skal vera að hámarki skv. eftirfarandi:

- Vegna rekstrarársins 2020 [...]
- Vegna rekstrarársins 2021 [...]
- Vegna rekstrarársins 2022 [...]
- Vegna rekstrarársins 2023 [...]
- Vegna rekstrarársins 2024 [...]

(71) Við útreikning á framangreindum fjárhagslegum skilyrðum skal miða við rekstrartölur þann 31. desember ár hvert skv. endurskoðuðum ársreikningi. Sé niðurstaða útreikninga að lántaki standist ekki fjárhagsleg skilyrði en hægt væri að uppfylla það með því að grípa til aðgerða, t.d. með hækkun hlutafjár eða víkjandi láni skal lántaki innan 30 daga frá því að síðustu útreikningar leiddu í ljós að skilyrðum væri ekki fullnægt, hafa gripið til slíkra aðgerða og sýnt lánveitanda með fullnægjandi hætti fram á að fjárhagsleg skilyrði séu þá uppfyllt.

(72) Lántaka skal heimilt að [...].

2.3.7 Greinargerð með virðisrýrnunarprófi

(73) Með svari Ljósleiðarans frá 25. júní 2021 fylgdi minnisblað vegna virðisrýrnunarprófs Ljósleiðarans. Samkvæmt minnisblaðinu hafa áhættulausir vextir hækkað í [...]% frá 30. september sem leiðir til þess að WACC hækkar upp í [...]%.

Niðurstaða virðisrýrnunarprófs

(74) Sjóðflæðið er núvirt til 31. desember 2020 og borið saman við bókfært virði fastafjármuna 30. september 2020. Niðurstaða virðisrýrnunarprófsins í samræmi við fyrirmæli staðals IAS 36 er sú að núvirt fjárflæði er [...] kr. yfir bókfærðu virði.

2.3.8 Þjónustusamningur milli Ljósleiðarans og OR

(75) Ljósleiðarinn gerði þjónustusamninga við OR um ýmsa þjónustu og er markmið þessara samninga að byggja upp traust viðskiptasamband og skilvirk þjónustuferli báðum aðilum til hagsbóta. OR hefur þannig það meginverkefni samkvæmt samningi þessum að veita Ljósleiðaranum almenna stoðdeilda- og sérfræðiþjónustu eins og nánar er kveðið á um í sérstökum viðauka í samningnum.

(76) Greitt er fyrir þjónustu sem keypt er gegn greiðslu tímagjalds skv. gjaldskrá og geta aðilar árlega óskað eftir endurskoðun þjónustugjalds fyrir lok maímánaðar og munu breytingar taka gildi frá og með 1. janúar næsta árs.

(77) OR skal eigi síðar en 10. hvers mánaðar senda Ljósleiðaranum reikninga vegna þjónustugjalda liðins mánaðar og er Ljósleiðaranum veittur 30 daga greiðslufrestur frá útgáfudegi reiknings.

(78) Samningurinn tók gildi þann 1. janúar 2016 og kemur í stað fyrri samninga og er uppsegjanlegur fyrir lok október ár hvert.

(79) Í samningum kemur fram að OR muni veita hlutlæga, skilvirka og nákvæma þjónustu með þeirri sérþekkingu sem er fyrir hendi og byggt skal á þeirri sérþekkingu sem starfsmenn OR hafa aflað sér með menntun og reynslu. OR skal á hverjum tíma hafa starfsmenn með næga hæfni og þekkingu til að sinna verkefnum tengdum starfsemi Ljósleiðarans sem skilgreind eru í viðauka.

(80) Starfsmenn OR sem sinna verkefnum fyrir Ljósleiðarann skulu gæta þagmælsku um allar þær upplýsingar sem þeir kunna að fá vitneskju í starfi sínu fyrir Ljósleiðarann.

(81) Í viðaukum við samninginn koma fram þeir þjónustubættir sem samningurinn nær til, lýsing á umfangi þjónustu, þjónustugjöld, tengiliðir og annað ef við á.

(82) Viðaukarnir eru 14 talsins og eru þeir eftirfarandi:

- Viðauki 1 Þjónusta
- Viðauki 2 Fjármálaþjónusta
- Viðauki 3 Innkaupaþjónusta
- Viðauki 4 Starfsmannamál
- Viðauki 5 Matstofa
- Viðauki 6 Upplýsingatækniþjónusta
- Viðauki 7 Rekstur Landupplýsingakerfis
- Viðauki 8 Gæðamálaþjónusta
- Viðauki 9 Þjónusta í öryggis-, heilsu og vinnuumhverfismálum
- Viðauki 10 Lögfræðiþjónusta
- Viðauki 11 Þjónusta í upplýsingamálum
- Viðauki 12 Umhverfismál
- Viðauki 13 Bílamál
- Viðauki 14 Orlof- og móttökuhús

(83) FST ákvað að gera sérstaka skoðun á viðskiptum Ljósleiðarans við OR á grundvelli viðauka 3 „Innkaupaþjónusta“ í kafla 3.1.4 er gerð nánari grein fyrir athugun FST hvað þetta varðar.

2.3.9 Sundurliðun á öðrum rekstrarkostnaði 2018-2020

(84) Annar rekstrarkostnaður sundurliðast með eftirfarandi hætti:

Tafla nr. 5 – Sundurliðun á öðrum rekstrarkostnaði 2018-2020

	2020	2019	2018
Annar rekstrarkostnaður í þús. kr.	693.644	729.215	618.064
Fjárhagsáætlun	[...]	[...]	[...]
Skrifstofuvörur	[...]	[...]	[...]
Vörur til endursölu	[...]	[...]	[...]
Efni og aðföng	[...]	[...]	[...]
Orkukaup innan samstæðu	[...]	[...]	[...]
Orka	[...]	[...]	[...]
Matvæli	[...]	[...]	[...]
Starfsmannakostnaður	[...]	[...]	[...]
Félagsgjöld og styrkir	[...]	[...]	[...]
Bifreiðakostnaður	[...]	[...]	[...]
Verkkaup	[...]	[...]	[...]
Verkkaup innan samstæðu	[...]	[...]	[...]
Afnotagjöld	[...]	[...]	[...]
Leigugjöld	[...]	[...]	[...]
Fasteignarekstur	[...]	[...]	[...]
Innkaupadeild	[...]	[...]	[...]
Tjónabætur	[...]	[...]	[...]
Afskriftir krafna	[...]	[...]	[...]
Aðrar tryggingar	[...]	[...]	[...]
Opinber gjöld	[...]	[...]	[...]
Verkkaup innan félags	[...]	[...]	[...]
Þjónustusamningar og húsaleiga	[...]	[...]	[...]

Heimild : Ljósleiðarinn

(85) Fram kemur hjá Ljósleiðaranum að kostnaður vegna þjónustusamnings og húsaleigu hafa farið lækkandi síðustu ár sem skýrist af fækkun starfsmanna og færri erindum sem þjónusta OR hafa sinnt fyrir Ljósleiðarann.

2.3.10 Fjöldi tengdra heimila og nýtingarhlutfall ljósleiðara

(86) Þróun á fjölda heimila og fyrirtækja og nýtingarhlutfall ljósleiðara er skv. eftirfarandi:

Tafla nr. 6 – Nýtingarhlutfall ljósleiðara 2018-2020

Fjöldi í árslok	2018	2019	2020
Fjöldi heimila sem eiga kost á ljósleiðara	93.114	102.231	106.302
Viðskiptavinir	[...]	[...]	[...]
Nýtingarhlutfall	[...]	[...]	[...]

Fjöldi í árslok	2018	2019	2020
Fjöldi fyrirtækja sem eiga kost á ljósleiðara	[...]	[...]	[...]
Viðskiptavinir	[...]	[...]	[...]
Nýtingarhlutfall	[...]	[...]	[...]

Heimild: Ljósleiðarinn

2.3.11 Líftími gagnaflutningskerfa

(87) Nýtingartími (afskriftir) gagnaflutningskerfa sundurliðast með eftirfarandi hætti í ársreikningi ársins 2020:

Tafla nr. 7 – Líftími gagnaflutningskerfa

	Afskriftartími	Stofnverð m/endurmati	Uppsafnaðar afskriftir	Bókfært verð
[...]	[...] ár	[...]	[...]	[...]
[...]	[...] ár	[...]	[...]	[...]
[...]	[...] ár	[...]	[...]	[...]
	Samtals	31.611.980.477	-8.794.171.829	22.817.808.649

Heimild: Ljósleiðarinn

2.3.12 Veðandlag skv. lánasamningum

(88) Engar eignir frá OR eru veðsettar fyrir skuldum Ljósleiðarans, sbr. sú kvöð sem hvílir á fyrirtækinu um að óheimilt sé að veðsetja aðrar eignir fyrir fjarskiptastarfsemi en þær sem tilheyra beint þeirri tilteknu starfsemi.

2.3.13 Staða Ljósleiðarins í sjóðspotti

(89) Með svari Ljósleiðarans þann 25. júní 2021 fylgdi yfirlit yfir mánaðarlega stöðu sjóðspotts við OR fyrir árið 2020 og við þá samantekt kom í ljós að staða aprílmánaðar 2020 hafði farið umfram sett mörk sem sett voru af FST. Í lok maímánaðar hafi verið lesnar inn [...] kr. úttektir úr sjóðspotti inn á apríl mánuð vegna greiðslu á reikningum. Ástæða þessarar færslu í maí voru að fjárstýringarkerfið hafi verið uppfært um miðjan apríl sem leiddi til þess að „intercompany“ færslur frá fjárstýringarkerfi uppfærðust ekki. Staða sjóðspotts í fjárhagskerfi sem var notað til að fylgjast með stöðu sjóðspotts, var því í lagi þegar staðan var skoðuð

reglulega en þegar færslurnar skiluðu sér ekki í lok maí inn á rétt tímabil kemur í ljós að staðan fór umfram sett mörk.

(90) Eftir að sjóðspotturinn fór í neikvæða stöðu umfram [...] kr. í júlí 2020 hefur eftirlit með stöðu sjóðspottsins verið aukið til að tryggja að ekki verði farið umfram [...] kr. mörk. Staða sjóðspotts hefur síðan haldist fyrir neðan þau mörk sem sett voru í ákvörðun PFS, þ.e. að neikvæð staða hefur ekki farið umfram þau mörk sem sett voru af PFS í ákvörðun nr. 3/2019.

(91) Með svari Ljósleiðarans fylgdi yfirlit yfir stöðu sjóðsins á tímabilinu 2018-2020. Þar kemur fram upphafsstaða sjóðsins fyrir hvert ár, staða inneignar eða skuldar fyrir hvern mánuð ásamt hlutfalli vaxta og yfirlit yfir vaxtatekjur og/eða vaxtagjöld sem reikningsfærast á 3ja mánaða fresti.

(92) Á árinu 2018 var jákvæð upphafsstaða sjóðsins 1.351 millj. kr., lokastaða nam 103 millj. kr. og námu vaxtatekjur Ljósleiðarans það ár samtals 26 millj. kr. Á árinu 2019 var upphafsstaða sjóðsins 103 millj. kr., lokastaða nam 41 millj. kr. og námu vaxtatekjur ársins samtals 7 millj. kr. Á árinu 2020 var upphafsstaða sjóðsins 41 millj. kr., lokastaða nam 29 millj. kr. og námu vaxtagjöld ársins 862 þús. kr.

2.3.14 Viðskipti milli Ljósleiðarans og OR vegna kvaðar um hámarks viðskiptastöðu

(93) Með svari Ljósleiðarans fylgdi yfirlit yfir viðskiptastöðu milli félagsins við OR fyrir árin 2018-2020 og þar kemur fram skuld félagsins í hverjum mánuði ásamt upphafsstöðu fyrir hvert ár.

(94) Á árinu 2018 er upphafsstaða 42 millj. kr. og lokastaða 41 millj. kr., á árinu 2019 er upphafsstaða 41 millj. kr. og lokastaða 36 millj. kr., á árinu 2020 er upphafsstaða 36 millj. kr. og lokastaða 35 millj. kr.

2.3.15 Viðskiptalíkan Ljósleiðarans

Almennt

(95) Ljósleiðarinn afhendir stofnuninni árlega ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag félagsins og þar á meðal er viðskiptalíkan Ljósleiðarans. Viðskiptalíkan félagsins er ítarlegt yfirlit yfir rekstur, efnahag, sjóðstreymi ásamt lykilstærðum, kennitölum og lýsingu. Viðskiptalíkanið tekur til áranna [...] eða til [...] ára líftíma verkefnisins.

(96) Nýjasta útgáfa viðskiptalíkansins sem Ljósleiðarinn afhenti FST er útgáfa nr. 5.30, mars 2021, en líkanið er uppfært reglulega með rauntölum liðins tíma og endurskoðaðri áætlun út líftímamann. Samkvæmt upplýsingagjöf Ljósleiðarans er um að ræða langtímaáætlun félagsins sem var samþykkt samhliða fjárhagsáætlun 2021 í september sama ár. Í viðskiptaáætlun hefur verið tekið tillit til viðskiptasamninga og öðrum þeim forsendum sem hafa breyst frá fyrri upplýsingagjöf. Sem fyrr sýnir viðskiptaáætlun félagsins þróun helstu rauntala á undanförunum árum (2007-2019) og áætlun fyrir komandi ár [...].

(97) Í langtímaáætlun væri gert ráð fyrir að klára framkvæmdir á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum fyrir lok árs 2023. Arðsemi framlags eigin fjár í lok árs 2022 er skv. þessari áætlun [...] %.

Innri vextir (IRR) reiknast nú [...] yfir allan líftíma viðskiptalíkansins [...]. Arðsemi framlags eigin fjár í lok árs 2025 er skv. áætlun [...].

Rekstur

(98) Ef horft er til áranna 2021-2025 gerir viðskiptalíkanið ráð fyrir að rekstrartekjur félagsins muni aukast úr [...] kr. skv. áætlun ársins 2021 í [...] kr. á árinu 2025 eða um [...] kr. sem er [...] % hækkun á tímabilinu. Rekstrargjöld félagsins aukast á sama tíma skv. áætlun um [...] % eða [...] kr. og því hækkar EBITDA hlutfall félagsins úr [...] % í [...] % í lok árs 2025 skv. áætlun.

(99) Afskriftir félagsins [...] um [...] kr. á tímabilinu 2021-2025 sem er um [...] % [...] og fara því úr [...] kr. á árinu 2021 í [...] kr. á árinu 2025. Fjármuna- og fjármagnstekjur [...] skv. áætlun um [...] kr. eða úr [...] kr. í [...] kr. sem er um [...] % [...].

(100) Rekstrarniðurstaða félagsins er jákvæð á tímabilinu 2021-2025 fyrir öll árin og skv. áætlun félagsins er hagnaður ársins 2021 áætlaður [...] kr. og hækkar í [...] kr. á árinu 2025 og hækkar því hagnaðarhlutfall félagsins úr [...] % í [...] % frá árinu 2021 til ársins 2025.

Efnahagur

(101) Samkvæmt viðskiptalíkaninu var hlutfé Ljósleiðarans óbreytt á tímabilinu 2021-2025 eða 6,5 milljarðar kr. og gert er ráð fyrir að eigið fé aukist um [...] kr. eða [...] %, eiginfjárhlutfall Ljósleiðarans er [...] % á árinu 2021 en hækkar í [...] % á árinu 2025.

(102) Langtímaskuldir félagsins [...] á tímabilinu úr [...] kr. í [...] kr. eða [...] kr. sem er [...] % [...].

Sjóðstreymi

(103) Skv. viðskiptalíkani félagsins er gert ráð fyrir að handbært fé frá rekstri verði um [...] kr. á árinu 2021 og [...] í [...] kr. á árinu 2025 og [...] kr. á tímabilinu. Fjárfestingar ársins 2021 eru áætlaðar [...] kr., [...] kr. árið 2022, [...] kr. árið 2023, [...] kr. árið 2024 og [...] kr. árið 2025.

(104) Viðskiptalíkanið gerir ráð fyrir að tekin verða ný langtímalán, en árinu 2021 ráðgerir félagið að taka [...] kr. sem ný langtímalán, [...] á árinu 2022, [...] kr. árið 2023, [...] kr. árið 2024 og [...] kr. árið 2025.

(105) Félagið hyggst hefja greiðslu arðs á árinu 2023 að fjárhæð [...] kr., en arðgreiðslur eru áætlaðar [...] kr. árið 2024 og [...] kr. árið 2025. Samtals nema áætlaðar arðgreiðslur því [...] kr. á tímabilinu 2021-2025.

2.4 Viðskipti við tengda aðila (Viðauki 3)

(106) Viðskipti við tengda aðila námu á árinu 2020 samtals um 623 millj. kr., á árinu 2019 769 millj. kr. og á árinu 2018 voru þau 850 millj. kr. Þar af námu viðskipti við OR á árinu 2020 [...] kr., á árinu 2019 [...] kr. og á árinu 2018 [...] kr. Samtals námu því viðskipti Ljósleiðarans við tengda aðila á árunum 2018-2020 um 2.242 millj. kr. og þar af við OR um [...] kr.

(107) Undir Viðauka 3 fellur:

- Innkaup, innflutningur, tollafgreiðsla
- Birgðahald á vöruhótelum
- Útboð, verðfyrirspurnir og samningagerð
- Skutlupjónusta
- Sala lausafjármuna

(108) FST tilkynnti Ljósleiðaranum í bréfi þann 3. maí 2021 að stofnunin hygðist kanna sérstaklega verðlagningu í viðskiptum á milli OR og Ljósleiðarans. Þjónustusamningar milli félaganna eru ítarlegir og þar kemur fram hvað felst í hverri þjónustu og verðlagningu hennar, sem OR ábyrgist að veita Ljósleiðaranum. Greitt er annað hvort samkvæmt þjónustusamningi eða tímagjaldi ásamt útlögðum kostnaði hverju sinni.

(109) Megintilgangur úttektarinnar væri að kanna hvort verðlagning sé í raun eðlileg á milli OR og Ljósleiðarans, þ.e. að verðlagning á vörum í viðskiptum milli þessara tengdu aðila sé sambærileg því sem almennt gerist á markaðinum í viðskiptum á milli ótengdra aðila undir sambærilegum kringumstæðum.

(110) Helstu vörur og tilheyrandi þjónustur sbr. viðauka 3 í þjónustusamningi „Innkaupaþjónusta“, voru teknar til sérstakrar skoðunar. Um er að ræða vöru- og þjónustukaup vegna Viðauka 3, sem er innkaupaþjónusta og nemur um [...] % af heildarkostnaði sem OR innheimtir vegna viðkomandi þjónustu og vara.

(111) FST óskaði eftir afrit af reikningum OR vegna kaupa á aðföngum frá þriðja aðila, sem og afrit af reikningum OR til Ljósleiðarans um sölu á sömu vörum til félagsins.

(112) FST samdi við verkfræðistofuna Mannvit¹⁰ um ráðgjöf vegna skoðunar á umræddum reikningum, sem og samanburði þeirra við sambærileg viðskipti óskyldra aðila.

¹⁰ <https://www.mannvit.is/um-mannvit/fyrirtaekid/>

3 Forsendur og niðurstaða FST

3.1 Hlutverk FST, markmið fjarskiptalaga og tilhögun eftirlits

(113) FST er sú stofnun sem með lögum hefur verið falið að annast framkvæmd laga um fjarskipti nr. 81/2003 og hafa eftirlit með fjarskiptum, sbr. 2. mgr. 2. gr. laga nr. 75/2021, um Fjarskiptastofu.

(114) Í lögum nr. 75/2021 um Fjarskiptastofu er mælt fyrir um að stofnunin skuli annast framkvæmd laga um fjarskipti, framfylgja lögnum og stuðla að því að markmið þeirra náist sbr. 2. og 2. 3. gr. laganna auk þess sem kveðið er á um að markmið fjarskiptalaga sé að efla virka samkeppni á fjarskiptamarkaði sbr. 2. mgr. 1. gr. fjarskiptalaga. Þá er það eitt af skilgreindum verkefnum stofnunarinnar að stuðla að samkeppni á sviði fjarskiptaþjónustu, sbr. 3. mgr. 3. gr. laga og 6. gr. laga nr. 75/2021.

(115) Samkvæmt 36. gr. fjarskiptalaga skulu fjarskiptafyrirtæki eða fyrirtækjasamstæður sem reka almenn fjarskiptanet eða veita almenna fjarskiptaþjónustu og njóta einka- eða sérréttinda á öðru sviði en fjarskiptum halda fjarskiptastarfsemi sinni fjárhagslega aðskilinni frá annarri starfsemi eins og um óskyld fyrirtæki væri að ræða. Skal þess gætt að samkeppnisrekstur sé ekki niðurgreiddur af einkaleyfisstarfsemi eða verndaðri starfsemi.

(116) Við túlkun og beitingu 36. gr. fjarskiptalaga verður að hafa í huga þessi markmið laganna og hlutverk stofnunarinnar í því sambandi.

(117) Í grunninn byggir framkvæmd eftirlits FST á fjárhagslegum aðskilnaði starfsemi Ljósleiðarans frá annarri starfsemi OR á kvöðum sem lagðar hafa verið á Ljósleiðarann með stjórnvaldsákvörðunum sem teknar hafa verið yfir síðasta áratug, sbr. þær ákvarðanir sem tilgreindar eru í kafla 3.2 hér fyrir neðan. Það leiðir af umræddum ákvörðunum að Ljósleiðarinn skuli afhenda FST árlega ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag, ásamt endurskoðaðri viðskiptaáætlun og arðsemiskröfu félagsins í samræmi við nánari fyrirmæli FST þess efnis.

36. gr. fjarskiptalaga

(118) Með fjarskiptalögum nr. 143/1996 var í fyrsta sinn að finna ákvæði í íslenski fjarskiptalöggjöf er varðaði fjárhagslegan aðskilnað fjarskiptafyrirtækja. Var þar að finna heimild til handa samgönguráðherra að setja í reglugerð sérstakar reglur um bókhald fjarskiptafyrirtækja, sundurgreiningu þess og fjárhagslegan aðskilnað milli einstakra rekstrarþátta fjarskiptaþjónustu annars vegar og fjárhagslegan aðskilnað fjarskiptaþjónustu frá annarri starfsemi rekstrarleyfishafa hins vegar í reglugerð sbr. 5. mgr. 11. gr. þeirra laga. Með fjarskiptalögum nr. 107/1999, sem leystu fyrrgreind lög af hólmi, hafði slík reglugerð ekki enn tekið gildi en þó var að finna efnislega samhljóða ákvæði um heimild samgönguráðherra að setja slíka reglugerð sbr. 5. mgr. 29. gr. laganna. Þá var að auki mælt fyrir um skyldu fyrirtækja, sem fengið hefðu leyfi til að veita talsímaþjónustu og/eða til að reka fjarskiptanet, að verða við kröfu PFS um að halda fjárhag fjarskiptastarfseminnar aðskildum frá annarri starfsemi sem rekin væri á grundvelli einka- eða sérréttinda sbr. 31. gr. laganna. Það var svo með reglugerð nr. 960/2001, um bókhaldslega og fjárhagslega aðgreiningu í rekstri

fjarskiptafyrirtækja, sem nánari reglur um fjárhagslegan aðskilnað og ýmis úrræði PFS í því sambandi voru settar. Þegar núgildandi fjarskiptalög voru sett var að finna ákveðnar formbreytingar hvað varðar umræddan fjárhagslegan aðskilnað en þar var nú kveðið á um ófrávíkjanlega lagaskyldu í stað heimildar PFS til að mæla fyrir um slíkan aðskilnað. Hljóðar gildandi ákvæði orðrétt svo í 36. gr. núgildandi laga:

„Fjarskiptafyrirtæki eða fyrirtækjasamstæður sem reka almenn fjarskiptanet eða veita almenna fjarskiptapjónustu og njóta einka- eða sérréttinda á öðru sviði en fjarskiptum skulu halda fjarskiptastarfsemi sinni fjárhagslega aðskilinni frá annarra starfsemi eins og um óskyld fyrirtæki væri að ræða. Skal þess gætt að samkeppnisrekstur sé ekki niðurgreiddur af einkaleyfisstarfsemi eða verndaðri starfsemi. Ákvæðið gildir án tillits til markaðsstyrks fyrirtækis.“

(119) Þá kom fram í athugasemdum við frumvarpið að fjarskiptafyrirtæki sem nytu einka- eða sérréttinda á öðrum sviðum en fjarskiptum skyldu halda fjarskiptastarfsemi sinni aðskilinni frá annarri starfsemi svo að útiloka mætti að tekjur af starfsemi sem nyti einkaréttar eða verndar yrðu notaðar til að styrkja fjarskiptastarfsemi fyrirtækisins og rýrði með því samkeppnisstöðu annarra fyrirtækja. Var áréttað að ákvæði 36. gr. ætti við um öll fyrirtæki sem nytu einkaréttar eða verndar án tillits til markaðshlutdeildar þeirra og án tillits til þess hvort fjarskiptareksturinn færi fram innan hins verndaða fyrirtækis eða í fyrirtæki sem það hefði yfirráð yfir. Með öðrum orðum þá gildir ákvæðið m.a. um samskipti innan fyrirtækjasamstæðu sem að hluta stundar fjarskiptastarfsemi.

(120) Með reglugerð um bókhald og kostnaðargreiningu í rekstri fjarskiptafyrirtækja nr. 564/2011, sem leysti af hólmi reglugerð nr. 960/2001 er í 2. tl. 1. mgr. kveðið á um að ákvæði 2. og 3. kafla gildi um fjarskiptafyrirtæki eða fyrirtækjasamstæður sem reka almenn fjarskiptanet eða veita almenna fjarskiptapjónustu og njóta einka- eða sérréttinda á öðru sviði en fjarskiptum, sbr. 36. gr. laga um fjarskipti. Í II. kafla reglugerðarinnar er að finna ítarlegar reglur um framkvæmd bókhaldslegs aðskilnaðar og í III. kafla er m.a. kveðið á um skyldu til fjárhagslegs aðskilnaðar fjarskiptastarfsemi frá annarri starfsemi fyrirtækja ef þau nytu einka- eða sérréttina á einhverjum sviðum.¹¹

3.2 Ákvarðanir PFS vegna fjarskiptastarfsemi OR

(121) PFS hefur frá stofnun félagsins tekið ákvarðanir varðandi starfsemi þess og hafa þær leitt til þess að á félaginu hvíla kvaðir og skyldur. Helstu ákvarðanir sem PFS hefur tekið varðandi rekstur fjarskiptahluta OR og Ljósleiðarans eru eftirfarandi.

(122) Fyrsta ákvörðun varðandi fjarskiptarekstur Ljósleiðarans var tekin 13. nóvember 2006 en þar var félaginu gert skylt að stofna sérstaka einingu um rekstur fjarskiptastarfsemi, lán vegna yfirtöku eigna skulu bera markaðsvexti, félaginu var ekki heimilt að setja aðrar eignir að veði fyrir lánnum nema þær sem tilheyrðu fjarskiptastarfsemi og félaginu var gert að taka sérstaka ákvörðun um arðsemiskröfu.

¹¹ Með ákvörðun PFS, dags. 13. nóvember 2006 var OR m.a. gert skylt að stofna sérstaka rekstrareiningu um fjarskiptastarfsemi félagsins.

(123) Ákvörðun nr. 32/2008 fjallaði um úttekt PFS á framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar á fjarskiptastarfsemi OR, sem nú færir fram í dótturfélagi, frá annarri og einkaleyfisverndaðri starfsemi félagsins. Ljósleiðaranum var ekki heimilað að birta samandreginn ársreikning og lánstíma langtímaláns félagsins var stytur.

(124) Ákvörðun nr. 14/2010 fjallaði um að Ljósleiðarinn þyrfti hér eftir að fá fyrir fram samþykki stofnunarinnar fyrir hlutafjárhækkun sem OR eða annað fyrirtæki undir fyrirtækjasamstæðu er aðili að. Einnig voru félaginu settar strangari kvaðir hvað fjárhæð skammtímaskulda milli OR og Ljósleiðarans. Ákvörðunin kom í kjölfar hlutafjárhækkunar félagsins um 1,2 milljarða kr. sem OR var greiðandi að og var fjárhæðin nýtt til að greiða uppsafnaða skuld á viðskiptareikningi Ljósleiðarans hjá OR.

(125) Ákvörðun nr. 25/2010 fjallaði um gildi skilmála í lánessamningi Ljósleiðarans við óháðan lánveitanda um að félagið myndi ekki greiða vexti á lánstíma lánsins af láni við OR. Stofnunin taldi að Ljósleiðarinn væri að brjóta gegn 36. gr. laga um fjarskipti nr. 81/2003 og var því félaginu gert skylt að standa skil á vaxtagreiðslum á umsömdum vaxtagjalddögum til OR. Þetta er í fyrsta skipti sem stofnunin hefur talið að Ljósleiðarinn hafi brotið á ákvæði 36. gr. laga um fjarskipti nr. 81/2003.

(126) Með ákvörðun nr. 39/2010 var félaginu heimilt að hækka hlutfé þess um 1,2 milljarða kr. í kjölfar óvenjulegra aðstæðna á fjármálamörkuðum á árinu 2008 sem leiddi til hruns íslenska fjármálakerfisins og falls á íslensku krónunni. Það var mat stofnunarinnar að Ljósleiðarinn uppfyllti kröfu um arðsemi á eigið fé félagsins sem eðlilegt sé að gera til fjarskiptafyrirtækis á samkeppnismarkaði. Ljósleiðaranum var einnig gert skylt að senda stofnuninni árlega ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag, ásamt endurskoðaðri viðskiptaáætlun og arðsemiskröfu félagsins í samræmi við nánari fyrirmæli PFS þess efnis.

(127) Með ákvörðun nr. 26/2013 samþykkti PFS beiðni Ljósleiðarans um að stofnunin myndi taka bráðabirgðaákvörðun um að gera félaginu kleift að framlengja lánessamning við OR.

(128) Ákvörðun nr. 2/2014 heimilaði Ljósleiðaranum að hækka hlutfé sitt um 3,5 milljarða kr. sem OR væri greiðandi að, enda kæmi þessi hlutafjárukning til lækkunar á láni Ljósleiðarans hjá OR. Eftirstöðvar lánsins yrðu á sama tíma greiddar upp með endurfjármögnun hjá ótengdum aðila. Langtímafjármögnun Ljósleiðarans var nú að fullu leyti frá ótengdum aðilum sem myndi leiða til aukins trausts á fjárhagslegan aðskilnað félagsins og að vaxtakjör langtímalána væru á markaðskjörum eða á sambærilegum kjörum og félag á samkeppnismarkaði myndi fá.

(129) Með ákvörðun nr. 11/2015 var Ljósleiðaranum meinuð þátttaka í fjármögnun á ljósleiðaraupbyggingu á vegum sveitarfélagsins Ölfuss en það var niðurstaða PFS að það fyrirkomulag, um að nýta fjármagn frá OR, í uppgræðslusjóði Ölfuss til byggingar á ljósleiðaratengingum í sveitarfélaginu, í samvinnu við Ljósleiðarann samkvæmt samningi þar um, hafi brotið gegn 1. mgr. 36. gr. fjarskiptalaga. Var framlagið úr uppgræðslusjóðnum látið ganga til baka með þeim hætti að sveitarfélagið eignfærði ljósleiðaranetið sem nam upphæð framlagsins.

(130) Með ákvörðun nr. 3/2019 var það meginniðurstaða stofnunarinnar að fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans á árunum 2016-2017 hafi verið í samræmi við ákvæði 36. gr. fjarskiptalaga. Gerðar voru hins vegar athugasemdir við lánveitingar til Ljósleiðarans í tengslum við sjóðspott OR samstæðunnar. Einnig voru gerðar athugasemdir við skilyrði lánastofnana í lánsamningum Ljósleiðarans um eignarhald OR yfir fyrirtækinu. PFS taldi því þörf á að setja kvaðir á Ljósleiðarann um framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar Ljósleiðarans og OR um framangreind atriði.

(131) Að áliti FST er tilhögun fjármögnunar Ljósleiðarans með lánum frá OR eitt af grundvallaraatriðum varðandi það markmið 36. gr. fjarskiptalaga að tryggja fjárhagslegan aðskilnað milli félaganna. Samkvæmt gildandi kvöðum PFS skulu öll lán OR til Ljósleiðarans uppfylla samskonar skilmála og eru í lánsamningum ótengdra lánastofnana og almennt gilda á markaði. Taldi PFS að skuldir Ljósleiðarans við tengd félög vegna framkvæmda á tímabilinu janúar til nóvember 2017 hafi brotið í bága við ákvörðun PFS frá 13. nóvember 2006 og ákvörðun PFS nr. 25/2010 frá 7. september 2010. PFS gerði athugasemd við lánveitingu OR til Ljósleiðarans og umfang hennar án þess að sérstakur lánsamningur hafi verið gerður í samræmi við þá skilmála sem almennt giltu á markaði um slíkar lánveitingar.

(132) Stofnunin gerði einnig athugasemd við ákvæði í lánsamningum félagsins við lánveitendur um niðurfellingu og uppsögn samnings vegna breytinga á yfirráðum OR yfir Ljósleiðaranum. Samkvæmt lánsamningum er lánveitendum heimilt að krefjast fyrirframgreiðslu, segja upp samningi eða gjaldfella hann ef eignarhlutur OR yfir Ljósleiðaranum fari undir 50%. Að mati PFS samrýmdist slíkt ákvæði í lánsamningi ekki 36. gr. laga um fjarskipti, þ.e. að Ljósleiðarinn skuli halda fjarskiptastarfsemi sinni fjárhagslega aðskilinni frá annarra starfsemi eins og um óskyld fyrirtæki væri að ræða. Stofnunin taldi rétt að umrætt skilyrði um meirihlutaeign OR yfir Ljósleiðaranum sé ekki í nýjum lánsamningum félagsins.

(133) Ljósleiðarinn kærði ákvörðun PFS nr. 3/2019 til úrskurðarnefndar fjarskipta- og póstmála, að því er varðaði þá kvöð sem lögð var á félagið um að fjarlægja skilmála um eignarhald OR yfir Ljósleiðaranum í lánasamningum félagsins við töku nýrra lána. Taldi félagið að með því væri farið umfram þá heimild sem fælist í 36. gr. fjarskiptalaga fyrir PFS að setja skilyrði um útfærslu á fjárhagslegum aðskilnaði. Taldi félagið m.a. að ákvæðið tæki eingöngu til lögskipta milli móðurfélags og dótturfélags, en ætti ekki við um sjálfstæðar ákvarðanir Ljósleiðarans sem teknar væru án aðkomu móðurfélagsins OR. Auk þessa taldi Ljósleiðarinn að um væri að ræða venjubundinn skilmála af hálfu lánastofnana sem almennt tíðkaðist um lánasamninga af þessu tagi.

(134) Niðurstaða úrskurðarnefndar var á þá leið að ákvæði 1. mgr. 36. gr. fjarskiptalaga væri skýrt og að ekki væri tilefni til að túlka efnisinntak þess með jafn þröngum hætti og Ljósleiðarinn lagði upp með. Ákvörðun PFS var því staðfest, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar nr. 2/2019.

(135) FST hefur því tekið 9 ákvarðanir vegna fjárhagslegs aðskilnaðar Ljósleiðarans frá OR en félagið hefur nú verið starfrækt í yfir 15 ár.

3.3 Um skyldur OR og Ljósleiðarans er leiða af ákvörðunum FST

(136) FST hefur frá upphafi fjarskiptareksturs OR tekið ákvarðanir og lagt á félagið kvaðir vegna framkvæmdar á fjárhagslegum aðskilnaði á milli OR og Ljósleiðarans sem snerta eftirfarandi atriði.

Sérstök eining um fjarskiptastarfsemina

(137) Stofna skal sérstaka einingu um rekstur fjarskiptastarfseminnar (Gagnaveitan, Gagnaveita Reykjavíkur ehf., nú Ljósleiðarinn ehf.). Skal reikningshald hennar, þ.m.t. færsla veltufjármuna og skammtímaskulda, vera sjálfstætt. Reikningsskil skulu gerð í samræmi við meginreglur laga um ársreikninga og skulu þau liggja fyrir með sambærilegum hætti og almennt gerist.

Stofnefnahagsreikningur

(138) OR lagði fram stofnefnahagsreikning fyrir Ljósleiðarann. Miðast stofnefnahagsreikningurinn við 1. júlí 2006 og var hann samþykktur á fundi stjórnar fyrirtækisins þann 29. ágúst 2006. Samkvæmt OR byggðist kaupverðið á bókfærðu verði. FST fól bæði Rafhönnun og KPMG að meta kaupverð OR á Ljósleiðaranetinu og var niðurstaða þeirra sú að ekkert benti til þess að kaupverðið væri óeðlilegt.

Lán

(139) Lán vegna yfirtöku eigna í upphafi skulu bera markaðsvexti. Ný lán Ljósleiðarinn skulu vera tekin frá þriðja aðila. OR er heimilt að hafa milligöngu um lántökur Ljósleiðarans í þeim tilgangi. Slíkt lánsfé skal endurlánað Ljósleiðaranum á sömu vaxtakjörum og ætla má að óskyldur aðili fengi á lánamarkaði. Gerðir skulu sérstakir samningar milli OR og Ljósleiðarans í samræmi við þá skilmála sem almennt gilda á markaði, t.d. um afborganir, lánstíma, mögulegra skuldbreytinga og afskrifta. Lán frá þriðja aðila skulu vera sérgreind í lánasafni OR, en allur kostnaður vegna töku þeirra greiðist af Ljósleiðaranum. Ljósleiðarinn þarf að fá fyrirfram samþykki FST fyrir lánveitingu þar sem OR eða annað fyrirtæki innan fyrirtækjasamstæðunnar er lánveitandinn.

Veð

(140) OR er óheimilt að setja aðrar eignir að veði fyrir lánnum sem tekin verða vegna fjarskiptastarfsemi en þær sem tilheyra þeirri starfsemi. Ef andlags veðsetningar er ekki getið í efnahagsreikningi fjarskiptastarfseminnar skal OR sýna fram á að það tilheyri þeirri starfsemi.

Arðsemiskrafa

(141) OR skal taka sérstaka ákvörðun um arðsemiskröfu Ljósleiðarans með tilliti til samkeppnissjónarmiða og þess sem almennt tíðkast á fjarskiptamarkaði. Ber OR að tiltaka hvenær ráðgert er að arðsemiskröfunni verði náð og gera FST skriflega grein fyrir forsendum hennar hverju sinni.

Viðskipti milli sviða

(142) Í fjárhagslegum aðskilnaði felst að greiða skuli fyrir öll viðskipti á milli fjarskiptastarfsemi og annarra sviða OR, s.s. vegna yfirstjórnar, stoðdeilda, fasteigna, tölvuvinnslu, starfsmannahalds eða annars sem er sameiginlegt með annarri starfsemi eins og um viðskipti milli óskyldra aðila væri að ræða. Ef ekki liggur fyrir markaðsverð skal miða við kostnaðarverð að viðbætti hæfilegri álagningu.

Eignarhald yfir Ljósleiðaranum

(143) Óheimilt er að í nýjum lánessamningum við ótengdar lánastofnanir sé sérstakt skilyrði, um að ef eignarhlutur OR í Ljósleiðaranum fari undir 50% sé viðkomandi lánastofnun heimilt að gjaldfella lán til Ljósleiðarans.

Hlutfjáráukning

(144) Ljósleiðarinn þarf að fá fyrirfram samþykki FST fyrir hlutfjáráukningu sem OR, eða annað fyrirtæki innan fyrirtækjasamstæðunnar er greiðandi að. Ljósleiðarinn skal leggja slíka umsókn fyrir FST með nauðsynlegum gögnum, t.d. nýrri viðskiptaáætlun og útreikningi á arðsemiskröfu. FST samþykkir því aðeins slíka hlutfjáráukningu að hún rúmist innan eðlilegs fjárhagslegs aðskilnaðar og feli ekki í sér að samkeppnisrekstur sé niðurgreiddur af einkaleyfisstarfsemi. Þar til slíkt samþykki FST liggur fyrir er Ljósleiðaranum óheimilt að samþykkja hlutfjáráukningu á hluthafafundi eða tilkynna um slíka hækkun til hlutafélagaskrár.

Viðskiptaskuld

(145) Skammtímaskuldir Ljósleiðarans við OR, eða önnur félög innan samstæðunnar, mega aldrei nema hærri fjárhæð en sem nemur tveggja mánaða eðlilegum viðskiptum milli aðilanna á hverjum tíma, eins og um ótengda aðila sé að ræða.

Hámark á skuld Ljósleiðarans við sjóðspott OR

(146) Skuld Ljósleiðarans við OR skal á hverjum tíma ekki vera hærri en fjárhæð sem nemur [...] kr.

Upplýsingagjöf

(147) Ljósleiðarinn skal senda FST árlega ítarlegar upplýsingar um rekstur og efnahag, ásamt endurskoðaðri viðskiptaáætlun og arðsemiskröfu félagsins í samræmi við nánari fyrirmæli PFS þess efnis. Upplýsingunum skal skila eigi síðar en 1. apríl ár hvert.

3.4 Viðskiptalíkan

(148) Ljósleiðarinn hefur frá stofnun fyrirtækisins byggt á ítarlegri viðskiptaáætlun sem nær yfir áætlaðan líftíma verkefnisins, þ.e. frá árinu [...] til [...] eða [...] ár og tekur núvirt sjóðstreymi mið af framangreindum líftíma verkefnisins.

(149) FST leggur áherslu á að vönduð og trúverðug fjárfestingar- og rekstraráætlun sé ein af meginforsendum þess að stofnunin geti lagt mat á hvort um niðurgreiðslu geti verið að ræða

eða ekki í viðkomandi starfsemi. Þegar litið er til uppbyggingar Ljósleiðarans á fjarskiptaneti sínu og framboðs og verðlagningar á þjónustu þá verður ekki annað séð en að Ljósleiðarinn hafi í megindráttum fylgt því viðskiptalíkani sem lagt var til grundvallar við stofnun félagsins á árinu 2006, með þeirri undantekningu sem gengisfall íslensku krónunnar orsakaði og síðari tíma ákvörðunum um aukna útbreiðslu nets fyrirtækisins á höfuðborgarsvæðinu og víðar en gert var ráð fyrir í upphafi.

Viðskiptalíkan nr. 5.26 apríl 2016 fyrir árin 2016 – 2020

(150) Langtímaáætlunir Ljósleiðarans byggja á 5 ára áætlun og ef miðað er við viðskiptalíkan félagsins nr. 5.26 í apríl 2016 þar sem spáð er fyrir um helstu stærðir í rekstri, efnahag og sjóðstreymis félagsins fyrir árin 2016-2020 og það borið saman við rauntölur sbr. gröfin hér fyrir neðan fyrir tekjur og gjöld.

Mynd nr. 1 - Áætlun viðskiptalíkans fyrir árin 2016-2020

[...]

[...]

Heimild: FST/Ljósleiðarinn

(151) Kemur í ljós að áætlunir félagsins fyrir tekjur næstu 5 ára þ.e. tímabilið 2016-2020 ganga að mestu eftir en þó eru rauntekjur félagsins aðeins lægri en rauntölur fyrir viðkomandi ár. Rauntölur um áætlun gjöld félagsins til næstu 5 ára voru [...] en spár gerðu ráð fyrir og tengist það breytingu á áætlun félagsins um [...] fyrir árin 2017-2020 miðað við fyrri áætlunir sem skýra mun á áætlun og rauntölum um gjöld félagsins fyrir þessi ár.

Mynd nr. 2 - Áætlun viðskiptalíkans fyrir árin 2016-2020

[...]

[...]

Heimild: FST / Ljósleiðarinn

(152) Breytingar félagsins um [...] á höfuðborgarsvæðinu höfðu einnig áhrif á áætlunir félagsins um [...]. Áætlunir félagsins gengu að mestu eftir vegna ársins 2016 en sbr. gröf í töflu nr. 2 kemur í [...].

(153) Í ákvörðun PFS nr. 3/2019 var skv. viðskiptaáætlun félagsins nr. 5.28 sem stofnunin lagði til grundvallar í sinni ákvörðun kom fram að skv. áætlun félagsins myndi hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA vera [...] í árslok 2018 og færi [...] og myndi að lokum vera [...] í lok árs 2023.

(154) Samkvæmt nýlegasta viðskiptalíkani nr. 5.30 er hlutfallið [...] í árslok 2018 og áætlun gerir ráð fyrir að hlutfallið verði [...] í árslok 2023 en ekki [...] sbr. eldra viðskiptalíkani. Áætlun félagsins gerir ráð fyrir að hlutfallið verði [...] en [...] á árinu 2025.

(155) FST hefur lagt áherslu á að hlutfallið um vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA fari lækkanði næstu ár þar sem hlutfallið hefur verið í hærra lagi að mati stofnunarinnar, hlutfallið er samt undir viðmiðunarmörkum skv. skilmála vegna lánsáætlunar Ljósleiðarans við [...] sem ritað var undir í [...].

(156) Þrátt fyrir að langtímaáætlun Ljósleiðarans taki breytingum og áætlanir félagsins séu ekki ávallt í samræmi við rauntölur viðkomandi ára m.a. vegna fjárfestinga og nýrra langtímaskulda þá dregur það ekki úr trúverðugleika viðskiptaáætlunar félagsins þar sem áætlanir taka breytingum í samræmi við fjárfestingarkosti hvers tíma. Afkoma félagsins er jákvæð á því tímabili sem hér er til skoðunar þ.e. árin 2018-2020.

(157) Við mat á trúverðugleika viðskiptaáætlunar Ljósleiðarans þá horfir stofnunin m.a. til ýmissa fjárhagslegra viðmiðana í áætlun félagsins er varða arðsemi, eiginfjárlutfall og hlutfall um vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA.

Viðskiptalíkan nr. 5.30 mars 2021 fyrir árin 2021 – 2025

(158) Samkvæmt langtímaáætlun Ljósleiðarans fyrir árin 2021-2025 þá áformar félagið að fjárfesta fyrir [...] kr. vegna árána 2021-2023 en svo [...] sem er í samræmi við langtímaáætlun en þar er gert ráð fyrir að klára framkvæmdir á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum á Vatnsleysuströnd fyrir lok árs 2023. Fjárfestingar félagsins eru [...].

Tafla nr. 8 - Lykiltölur úr áætlun 2021-2025

	Áætlun 2021	Áætlun 2022	Áætlun 2023	Áætlun 2024	Áætlun 2025
Fjárfesting	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
<i>Fjárfestingar hlutfall af veltu</i>	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Nýjar langtímaskuldir	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vaxtaberandi skuldir EBITDA	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vaxtaþekja, EBITDA	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Eiginfjárlutfall	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Arðsemi eiginfjár án endurmats	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Heildararðsemi	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Heimild: FST / Ljósleiðarinn

(159) Fjárfestingar sem hlutfall af veltu er [...]. Samhliða auknum fjárfestingum hyggst félagið [...] eða um [...] kr. Hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA er áætlað [...] á árinu 2021 og fer svo [...] og er áætlað [...] í lok árs 2025, en félagið hóf að greiða afborganir af langtímalánum á árinu 2020.

(160) Hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA er undir þeim fjárhagslegu takmörkunum sem lánveitandi skyldar félagið til að uppfylla skv. skilmálabreytingu við lánsamning þann [...]. Í lánsamningi kemur fram að ef félagið uppfyllir ekki fjárhagsleg skilyrði á prófunardagsetningum þá þarf félagið að grípa til aðgerða, t.d. með hækkun hlutfjár eða víkjandi láni.

(161) Eiginfjárlutfall er einnig undir viðmiðunum lánastofnana á tímabilinu og er áætlað [...] % í lok árs 2025 en í áætlun félagsins er ekki gert ráð fyrir auknu hlutfé á tímabilinu. Arðsemi

eiginfjár án endurmats í lok árs 2025 er hærri en samsvarandi raunávöxtunarkrafa sem FST gerir til innlendra fjarskiptafyrirtækja¹².

(162) Í neðangreindri töflu er yfirlit yfir afkomu fyrir afskriftir og fjármagnsliði (EBITDA) félagsins fyrir tímabilið 2021-2025, fjármögnun og útgreiðslur vegna afborgana, fjármagnskostnaðar og arðgreiðslna byggt á viðskiptalíkani nr. 5.30 frá mars 2021. Skv. yfirlitinu er rekstur og fjármögnun að tryggja félaginu nægt sjóðstreymi til að mæta fjármagnskostnaði og fjárfestingum á tímabilinu og einnig geta eigendur gripið til ýmissa úrræða t.d. dregið úr fjárfestingum eða frestað greiðslu arðs til skamms tíma.

Tafla nr. 9 – Sjóðsstreymisáætlun Ljósleiðarans 2021-2025

	Áætlun 2021	Áætlun 2022	Áætlun 2023	Áætlun 2024	Áætlun 2025
EBITDA	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vaxtagjöld	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fjárfesting	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Afborgun langtímalána	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Arður til eigenda	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ný langtímalán	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Heimild : FST / Ljósleiðarinn

(163) Frjálst fjárstreymi¹³ skv. líkani félagsins er áætlað [...] á árinu [...]. Félagið áformar að ljúka framkvæmdum á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum á Vatnsleysuströnd í lok árs [...], enda [...] á árunum [...]. Frjálst fjárflæði félagsins er því nægilegt til að tryggja sjálfbærni Ljósleiðarans til lengri tíma.

(164) Ljósleiðarinn skrifaði undir lánssamning á árinu 2019 þar sem eldra lán félagsins er endurfjármagnað og einnig sótti félagið sér aukið lánsfé til fjárfestinga þar sem lánveitandi byggir á áætlun viðskiptalíkans um framtíðarsjóðstreymi þ.e. að sjóðskapandi fastafjármuna félagsins muni tryggja tekjur til að geta greitt niður skuldbindingar.

(165) Stofnunin byggir ákvörðun sína m.a. á þróun raunstærða í rekstri og efnahag hjá Ljósleiðaranum fyrir tímabilið 2018-2020, m.t.t. trúverðugleika áætlana um rekstur, fjárfestingar, arðsemi o.fl. FST byggir mat sitt einnig á uppfærðri viðskiptaáætlun Ljósleiðarans nr. 5.30 frá mars 2021, en áætlunin gildir fyrir tímabilið [...]. Horft er til reksturs, efnahags, arðsemi, sjóðstreymisgreininga, virðisrýrnunarprófa, samanburð við önnur fjarskiptafyrirtæki o.fl.

¹² Sjá t.d. viðauka í ákvörðun FST nr. 8/2021.

¹³ Handbært fé frá rekstri fyrir vexti og tekjuskatt að frádregnum fjárfestingahreyfingum.

3.4.1 Líftími gagnaflutningskerfa

(166) Í ákvörðun PFS nr. 3/2019 var m.a. vikið að því að tímabært væri að kanna forsendur varðandi líftíma verkefnisins og var í því sambandi vísað til reynslu af rekstri ljósleiðaraneta héraðs og erlendis.

(167) Í því samhengi óskaði stofnunin eftir sundurliðun á líftíma gagnaflutningskerfa sbr. yfirlit í töflu nr. 7 í kafla nr. 2.3.11 yfir líftíma gagnaflutningskerfa Ljósleiðarans eins og hann kemur fram í ársreikningi félagsins fyrir árið 2020.

(168) Þrátt fyrir að efri mörk líftíma einstakra hluta af gagnaflutningskerfinu sé í lengra lagi miðað við það sem er hjá sambærilegum fyrirtækjum þá telur FST að líftíminn sé innan réttlætanagera marka þegar horft er til einstakra hluta kerfisins eða kerfisins í heild. Stofnunin telur því ekki tilefni til að aðhafast vegna nýtingartíma einstakra hluta gagnaflutningskerfis félagsins á þessu stigi.

(169) Þó að nýtingartími ljósleiðarakerfis félagsins sé í lengra lagi þá er hann ekki svo mikið frábrugðinn nýtingartíma sem fjarskiptafyrirtæki á norðurlöndunum styðjast við í sínu kostnaðarbókhaldi, en hann getur verið allt að 40 ár. Stofnunin telur því ekki tilefni til að gera athugasemdir eða bregðast við nýtingartíma á einstökum hlutum gagnaflutningskerfis félagsins. Auk þess hefur ekkert komið fram í úttekt stofnunarinnar á fjárhagslegum aðskilnaði félagsins við OR sem styður við nauðsyn þess að líftímanum sé breytt að undirlagi stofnunarinnar. Stofnunin mun hins vegar áfram fylgjast með þessari breytni í viðskiptalíkani félagsins og grípa til viðeigandi ráðstafana ef stofnunin telur að líftíminn, ásamt öðrum þáttum í rekstri Ljósleiðarans, fari gegn ákvæði 36. gr. fjarskiptalaga.

3.5 Arðsemi

(170) Í samræmi við fyrri ákvarðanir FST leggur stofnunin mikla áherslu á að gerð sé arðsemiskrafa á fjarskiptastarfsemi OR, sem starfrækt er á vegum Ljósleiðarans, í samræmi við það sem almennt gerist á fjarskiptamarkaði að teknu tilliti til aðstæðna á fjármálamörkuðum hverju sinni.

(171) Gerð er [...]% raunávöxtunarkrafa á bundið fjármagn í Ljósleiðaranum, sbr. virðisrýrnunarpróf. Framangreind ávöxtunarkrafa er hærri en samsvarandi 6,0% raunávöxtunarkrafa (WACC) sem FST gerir í kostnaðargreiningum heildsölugjaldskráa fjarskiptafyrirtækja sem FST hefur útnefnt sem fyrirtæki með umtalsverðan markaðsstyrk á árinu 2020.

(172) Í langtíma áætlun Ljósleiðarans var gert ráð fyrir að arðsemi framlagðs eiginfjár í lok árs 2022 sé samkvæmt þessari áætlun um [...]. Innri vextir (IRR) reiknast nú [...] yfir allan líftíma viðskiptalíkansins [...]. Arðsemi framlagðs eigin fjár í lok árs 2025 er samkvæmt áætlun Ljósleiðarans [...].

(173) Sé miðað við áætlaðan líftíma viðskiptalíkansins [...], þá er enn reiknað með að heildararðsemi framlagðs eigin fjár verði yfir þeim viðmiðunum á fjarskiptamarkaði sem FST miðar við.

3.6 Samanburður við önnur fjarskiptafélög

3.6.1 Almennt

(174) Til að leggja mat á rekstur og efnahag Ljósleiðarans og stöðu fyrirtækisins á árinu 2020 er nauðsynlegt að bera saman helstu fjárhagslegu lykiltölur við önnur innlend fjarskiptafyrirtæki sem starfa á markaði og ekki eru í eigu aðila sem nýtur sérréttinda á einhverju sviði.

(175) Slíkur samanburður getur gefið vísbendingu um þróun og stöðu á helstu lykiltölum og hlutföllum er varðar rekstur og efnahag Ljósleiðarans við fyrirtæki á fjarskiptamarkaði, þ.e. hvort fjárhagslegur aðskilnaður Ljósleiðarans frá OR uppfylli ákvæði 36. gr. fjarskiptalaga nr. 81/2003 um aðskilnað fjarskiptastarfsemi OR frá annarri starfsemi fyrirtækisins.

(176) Síminn, Vodafone og Nova eru 3 helstu fjarskiptafyrirtæki landsins með langa rekstrarsögu að baki á sviði fjarskipta.

(177) Síminn er stærsta fjarskiptafélag landsins sem veitir alhliða fjarskiptaþjónustu og hefur lengstum verið með markaðsráðandi stöðu á fjarskiptamarkaði. Á því tímabili sem hér er til skoðunar er Míla einkahlutafélag að fullu í eigu Símans og tilheyra félögin Símasamstæðunni. Kjarnastarfsemi Mílu¹⁴ er að byggja upp og reka fjarskiptanet á Íslandi ásamt því að sérhæfa sig meðal annars í rekstri og ráðgjöf vegna fjarskiptakerfa, aðstöðuleigu fyrir upplýsingatækni og fjölbreyttri þjónustu við dreifikerfi. Míla hefur verið útnefnd af FST með umtalsverðan markaðsstyrk á heildsölumörkuðum fjarskipta, þ.e. aðgangi að föstum aðgangsnetum, breiðbandsaðgangi og stofnlínuhluta leigulína. Síminn veitir m.a. Internetþjónustu um koparnet Mílu um land allt og yfir ljósleiðaranet Mílu á höfuðborgarsvæðinu og víðar.

(178) Rekstur Mílu er aðallega á sviði heildsölu og er sala til móðurfélags og tengdra aðila um 72% af heildarsölu félagsins á árinu 2020. Félagið rekur víðtækt koparkerfi, ljósleiðara-örbylgjukerfi sem nær til allra heimila, fyrirtækja og stofnana á landinu.

(179) Að mati FST er rekstur og efnahagur Mílu því best til þess fallinn að vera samanburðarhæfur á helstu lykilstærðum og hlutföllum Ljósleiðarans við fjarskiptafyrirtæki á markaði. Hins vegar þarf að hafa í huga að Míla¹⁵ er dótturfyrirtæki Símans þar sem efnahagur og rekstur er samtvinnaður starfsemi Símans og því sé Míla ekki í raun að öllu leyti sjálfstætt félag á markaði¹⁶. Allar eignir félagsins eru t.d. veðsettar vegna lántöku Símans og Míla er með lánalínu frá Símanum auk langtímafjármögnunar. Fjárfestingarhlutfall Mílu er þ.a.l. töluvert hærra en Símans sem skýrist m.a. af því að Míla er innviðafyrirtæki á heildsölumarkaði.

(180) Vodafone er næst stærsta fjarskiptafélag landsins og veitir alhliða fjarskiptaþjónustu og er helsti viðskiptavinur Ljósleiðarans ásamt Nova.

¹⁴ <https://www.mila.is/um-milu/um-okkur/>

¹⁵ Með kaupsamningi dags. 23. Október með sölu Mílu til Ardian France SA, sjá nánar meðfylgjandi tengil. <https://www.globenewswire.com/news-release/2021/10/23/2319422/0/is/S%3%ADminn-hf-S%3%ADminn-selur-M%3%ADlu-til-Ardian.html>

¹⁶ Míla er undir kvöðum Samkeppniseftirlitsins vegna sáttar Símans við stofnunina sbr. ákvörðun nr. 6/2013.

(181) Nova hefur frá stofnun 2007 fyrst og fremst selt farþjónustu til sinna viðskiptavina en hefur í seinni tíð haslað sér völl í sölu á internetþjónustu yfir net Ljósleiðarans.

(182) Orkufjarskipti er í eigu Landsvirkjunar og Landsnets og er eignarhlutur hvors aðila 50%, skv. ársreikningi félagsins fyrir árið 2020. Norðurorka hf. er eigandi að rúmlega 38% hlut í Tengir hf. en meginhlutverk Norðurorku er m.a. að þjónusta heimili og atvinnulíf með vinnslu og dreifingu á heitu vatni og neysluvatni og dreifingu á raforku. Þann 1. janúar 2020 var dótturfélagið Fjarskiptafélag Mývatnssveitar sameinað Tengi hf.

(183) Fjarskiptafyrirtæki í eigu sveitarfélaga sem byggt hafa upp staðbundin ljósleiðaranet og hafa fengið styrki til ljósleiðaravæðingar í dreifbýli er sleppt í samanburðinum þar sem um ríkisstyrktar framkvæmdir er að ræða en einnig vegna smæðar fyrirtækjanna og stuttrar rekstrarsögu.

3.6.2 Rekstur

(184) Í neðangreindri töflu er yfirlit yfir fjárhagslegar lykilstærðir á árinu 2020 er varðar rekstur helstu fjarskiptafyrirtækja, auk smærri innviðafyrirtækja.

(185) Símasamstæðan er með hæstu heildarveltu á árinu eða 29.939 millj. kr. en velta Mílu er þar innifalin, Sýn hf. samstæðan er með 20.786 millj. kr. í heildarveltu og Nova 11.306 millj. kr., Tengir og Orkufjarskipti eru með töluvert lægi veltu en hin fyrirtækin.

(186) Heildarvelta Ljósleiðarans á árinu 2020 er 3.110 millj. kr. eða rétt tæplega helmingur af heildarveltu Mílu en þjónustusvæði Mílu er stærra en hjá Ljósleiðaranum þar sem þjónusta fyrirtækisins nær um landið allt en Ljósleiðarinn starfar aðallega á stór höfuðborgarsvæðinu.

(187) Hlutfall EBITDA hagnaðar af heildarveltu er 69,5% hjá Ljósleiðaranum eða sem nemur 2.162 millj. kr. en EBITDA hlutfall Mílu er 61,1% eða sem nemur 3.950 millj. kr. Ljósleiðarinn var með hæsta EBITDA hlutfall af félögum í samanburðinum en Míla er í öðru sæti, en hlutfallið er á bilinu 27-52% hjá öðrum félögum.

(188) EBIT hagnaður Ljósleiðarans á árinu 2020 var 1.118 millj. kr. eða 35,9% af heildartekjum félagsins á móti 1.927 millj. kr. EBIT hjá Mílu eða 29,8% hlutfall af tekjum félagsins. Hlutfall EBIT af tekjum var frá 1-23,2% hjá öðrum félögum. EBIT hlutfall var þannig hæst hjá Ljósleiðaranum en hlutfall Mílu er aðeins lægra eða 29,8%.

(189) Hátt hlutfall rekstrarhagnaðar fyrir afskriftir eða EBITDA er mikilvægt fyrir fyrirtæki er starfa á fjarskiptamarkaði þar sem fjarskiptarekstur krefst mikillar fjárfestinga sem leiðir til hárra afskrifta og fjármagnskostnaðar og tækniframfarir eru örar.

(190) Samkvæmt sjóðstreymi Ljósleiðarans er handbært fé frá rekstri án vaxta og skatta jákvætt um 2.155 millj. kr. samanborið við 4.048 millj. kr. hjá Mílu. Handbært fé í hlutfalli af heildartekjum er því 69,3% hjá Ljósleiðaranum og 62,6% hjá Mílu.

(191) Hagnaður varð af rekstri Ljósleiðarans á árinu 2020 sem nemur 321 millj. kr. og hagnaðarhlutfall því jákvætt um 10,3% en félagið er ekki samskattað með móðurfélagi, Míla skilaði hins vegar 1.204 millj. kr. hagnaði eftir skatta eða 18,6% hagnaðarhlutfall.

Tafla nr. 10 - Rekstur

Rekstur	2020	2020	2020	2020	2020	2020	2020
	Ljósleiðarinn	Míla	Síminn samst.	Sýn samst.	Nova	Orku-fjarskipti	Tengir
Heildarvelta	3.110	6.462	29.939	20.786	11.306	471	512
EBITDA	2.162	3.950	10.700	5.739	2.768	219	266
<i>EBITDA hlutfall</i>	<i>69,5%</i>	<i>61,1%</i>	<i>35,7%</i>	<i>27,6%</i>	<i>24,5%</i>	<i>46,5%</i>	<i>52,0%</i>
EBIT	1.118	1.927	4.586	161	1.327	108	119
<i>EBIT hlutfall</i>	<i>35,9%</i>	<i>29,8%</i>	<i>15,3%</i>	<i>0,8%</i>	<i>11,7%</i>	<i>22,9%</i>	<i>23,2%</i>
Handbært fé frá rekstri án vaxta og skatta	2.155	4.048	11.245	6.626	2.877	...	255
<i>Handbært fé í hlutfalli við heildartekjur</i>	<i>69,3%</i>	<i>62,6%</i>	<i>37,6%</i>	<i>31,9%</i>	<i>25,4%</i>	<i>...</i>	<i>49,8%</i>
Afkoma eftir skatta	321	1.204	2.916	-405	1.071	62	69
<i>Hagnaðarhlutfall</i>	<i>10,3%</i>	<i>18,6%</i>	<i>9,7%</i>	<i>-1,9%</i>	<i>9,5%</i>	<i>13,2%</i>	<i>13,5%</i>
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	1.865	2.212	3.940	544	1.262	269	352
<i>Hlutfall af tekjum</i>	<i>60,0%</i>	<i>34,2%</i>	<i>13,2%</i>	<i>2,6%</i>	<i>11,2%</i>	<i>57,1%</i>	<i>68,8%</i>

Heimild: FST / Ársreikningar

(192) Fjárfestingar í rekstrarfjármunum voru 1.865 millj. kr. hjá Ljósleiðaranum á árinu 2020 eða 60% sem hlutfall af tekjum samanborið við Mílu voru fjárfestingar 2.212 millj. kr. eða 34,3% hlutfall af tekjum.

(193) Ljósleiðarinn og Míla hafa fjárfest í ljósleiðara netum og þá sérstaklega á árunum 2016 til ársins 2019 en aðeins hefur dregið úr fjárfestingum þessara félaga á árinu 2020 og er fjárfestingarhlutfall á bilinu 57-69% hjá Ljósleiðaranum, Orkufjarskipta og Tengis en töluvert lægra hjá Mílu eða 34,2%. Hlutfallið hefur farið lækkandi hjá Ljósleiðaranum en fjárfestingarhlutfall félagsins var 126% árið 2018, 95,1% árið 2019 og 60% árið 2020.

(194) Skv. frétt¹⁷ á heimasíðu Ljósleiðarans þann 15. apríl 2020 kemur fram að ljósleiðari félagsins nái til allra heimila í þéttbýli Kópavogs, Seltjarnarness, Garðabæjar, Hafnarfjarðar, Mosfellsbæjar og Reykjavík.

(195) Rekstraráætlun Ljósleiðarans gerir ráð fyrir að það [...] en skv. langtímaáætlun hyggst félagið að hafa klárað framkvæmdir á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum á Vatnsleysuströnd fyrir lok árs 2023.

3.6.3 Efnahagur

(196) Heildareignir Ljósleiðarans voru 23.355 millj. kr. í árslok 2020 og eiginfjárlutfall félagsins var 35,5%, en heildareignir Mílu voru 26.155 millj. kr. og eiginfjárlutfall var 51,5%. Síminn samstæða er stærsta fjarskiptafyrirtækið m.t.t til heildareigna en eignir félagsins voru 65.206 millj. kr. í árslok 2020, eignir Sýn hf. samstæðu voru 30.862 millj. kr. og Nova 8.254 millj. kr. Almennt má segja að eiginfjárlutfall félaganna sé tiltölulega hátt miðað við önnur fyrirtæki á fjarskiptamarkaði, en Ljósleiðarinn, Míla, Síminn samstæða og Sýn hf. samstæða hafa öll gengið í gegnum endurfjármögnun í kjölfar bankahrunsins.

(197) Fjárhagsskipan Ljósleiðarans og Mílu er nokkuð svipuð sbr. töflu yfir efnahag fyrirtækjanna hvað varðar fasta- og veltufjármuni, eigið fé Mílu er nokkuð hærra en hjá

¹⁷ <https://www.ljosleidarinn.is/frettir/ljosleidaravaedingu-i-thettbyli-a-hofudborgarsvaedinu-lokid>

Ljósleiðaranum og fjárhæð langtíma- og skammtímaskulda Mílu eru nokkuð lægri en hjá Ljósleiðaranum. Eiginfjárhlutfall Mílu er hátt eða 51,5% á móti 35,5% hjá Ljósleiðaranum.

Tafla nr. 11 - Efnahagur

Efnahagur	2020 Ljósleiðarinn	2020 Míla	2020 Síminn samst.	2020 Sýn samst.	2020 Nova	2020 Orku- fjarskipti	2020 Tengir
Fastafjármunir	22.833	24.524	57.457	24.161	6.229	2.216	1.677
Veltufjármunir	522	1.631	7.749	6.701	2.025	56	51
Eignir samtals	23.355	26.155	65.206	30.862	8.254	2.272	1.729
Eigið fé	8.290	13.465	37.298	8.549	4.824	1.349	692
Langtímaskuldir	13.364	11.386	20.025	14.181	1.313	861	894
Skammtímaskuldir	1.700	1.304	7.883	8.132	2.117	62	143
Skuldir og eigið fé alls	23.355	26.155	65.206	30.862	8.254	2.272	1.729
<i>Eiginfjárhlutfall</i>	35,5%	51,5%	57,2%	27,7%	58,4%	59,4%	40,0%
<i>Veltufjárhlutfall</i>	0,31	1,25	0,98	0,82	0,96	0,90	0,36
<i>Hreinar vaxtaberandi skuldir</i>	14.026	8.000	15.204	9.653	...	621	847
<i>Hreinar vaxtaberandi skuldir / EBITDA</i>	6,49	2,03	1,42	1,68	...	2,84	3,18
<i>Vaxtaþekja EBITDA / greidd vaxtagjöld</i>	4,1	9,1	11,9	7,9	24,1	7,1	7,6
<i>Meðalvextir langtímalána</i>	[...]%	2,45%	3,29%	2,1%

Heimild: FST / Ársreikningar

(198) Hreinar vaxtaberandi skuldir Ljósleiðarans voru 14.026 millj. kr. í árslok 2020, hreinar vaxtaberandi skuldir Mílu voru á sama tíma 8.000 millj. kr. en á árinu 2019 greiddi Míla upp eldri lán og tók nýtt langtímalán frá móðurfélagi upp á 8 milljarða kr. sem greiðist upp á 6 árum og er fyrsti gjalddagi lánsins þann 10. júlí 2022. Þá verður greitt af láninu á eins mánaðar fresti, í síðasta sinn þann 10. júlí 2025. Í lánasamningi er heimild til framlengingar á afborgunum í allt að 22 ár.

(199) Hlutfallið fyrir hreinar vaxtaberandi skuldir á móti EBITDA er hins vegar töluvert hærra hjá Ljósleiðaranum en Mílu eða 6,49 á móti 2,03. Skv. viðskiptaáætlun Ljósleiðarans fer hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA [...] í lok árs 2025. Hlutfallið fer [...] eftir að uppbyggingu á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum lýkur í lok árs 2023 skv. langtímaáætlun félagsins.

(200) Ljósleiðarinn hóf að greiða niður langtímaskuldir félagsins á árinu 2020 skv. ársreikningi félagsins eða um 1.151 millj. kr. og mun greiða á árunum 2021-2024 tæplega 1.300 millj. kr. árlega, um 2.600 millj. kr. árið 2025 og greiða tæplega 6.300 millj. kr. síðar skv. ársreikningi félagsins fyrir árið 2020.

(201) Í lánsamningi Ljósleiðarans við [...] undir liðnum sérstakar skuldbindingar þarf félagið að hlíta ákveðnum fjárhagslegum skilyrðum á svokölluðum prófunardögum og skulu niðurstöður byggja á ársreikningum félagsins. Eiginfjárhlutfall má þannig ekki vera lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2020-2022 og ekki lægra en [...] % vegna rekstraráranna 2023 og 2024. Hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA skal vera [...] en [...] vegna rekstrarársins 2020, [...] en [...] á árinu 2021, [...] en [...] á árinu 2022, [...] en [...] á árinu 2023 og [...] en [...] á árinu 2024. Skv. ársreikningi Ljósleiðarans fyrir árið 2020 uppfyllir félagið bæði fjárhagsleg skilyrði [...] um eiginfjárhlutfall og hlutfall vaxtaberandi skulda deilt með EBITDA.

(202) Vaxtabekja (EBITDA / greidd vaxtagjöld) Ljósleiðarans 2020 er 4,1 en sama hlutfall Mílu er 9,1. Hlutfallið gefur til kynna hversu hæft fyrirtækið sé til að standa undir vaxtakostnaði á lánum sem á því hvílir. Því lægra sem gildið er því erfiðara eða ólíklegra er að fyrirtækið geti staðið undir vaxtakostnaði af lánum sem á því hvílir.

(203) Meðalvextir vaxtaberandi skulda fjarskiptafyrirtækjanna í töflunni eru á bilinu [...] og er langtímafjármögnun félaganna í samanburðinum öll í íslenskum krónum en vextir hafa farið lækkandi á undanförunum árum.

(204) Langtímafjármögnun Ljósleiðarans er í íslenskum krónum og er bæði um verðtryggð og óverðtryggð lán að ræða. Vaxtakjör fyrir verðtryggð lán í íslenskum krónum hjá Ljósleiðaranum voru [...] á árinu 2020 og vextir óverðtryggðra lána voru [...] sem gerir meðalvexti ársins 2020 [...] en þeir voru [...] árið 2019 og [...] árið 2018. Skv. ársreikningi Mílu fyrir árið 2020 voru meðalvextir skulda í íslenskum krónum, óverðtryggðar og breytilegir vextir á árinu 2020 2,45% en voru árið 2019 4,76%. Vaxtakjör fyrir óverðtryggð lán með breytilegum vöxtum í íslenskum krónum á árinu 2020 [...].

(205) Eiginfjárhlutfall Ljósleiðarans er sterkt en hlutfall hreinna vaxtaberandi skulda deilt með EBITDA hagnaði er hins vegar frekar hátt eða það hæsta af fyrirtækjunum í samanburðinum, vænta má þó að hlutfallið muni fara [...] skv. viðskiptaáætlun félagsins.

3.7 Gjaldskrá fyrir aðgangsgjald gagnaveitu

(206) Þegar valin er Internet áskrift um ljósleiðara hjá innlendum fjarskiptafyrirtækjum er hluti af mánaðarlegu gjaldi sem rennur til gagnaveitu eða eiganda viðkomandi ljósleiðaranets. Ljósleiðarinn var lengi vel eina fyrirtækið sem gat veitt þjónustu um ljósleiðara á höfuðborgarsvæðinu, en Míla hefur frá árinu 2016 lagt í miklar fjárfestingar í útbreiðslu á ljósleiðaraneti sínu á höfuðborgarsvæðinu og nýtt sér fyrirbyggjandi innviði félagsins við þá uppbyggingu.

(207) Skv. fréttatilkynningu Símans¹⁸ í kjölfar á birtingu ársuppgjörs Símans fyrir árið 2020 kemur fram að fjárfestingar Mílu hafi farið lækkandi frá árinu 2017 og að allan tímann hafi verið áhersla á að ljósleiðaravæða fyrst á höfuðborgarsvæðinu og síðar líka á landsbyggðinni. Um 95 þúsund heimili séu með aðgang að ljósleiðara í lok árs 2020, þar af um 75 þúsund á höfuðborgarsvæðinu.

(208) Í kjölfar átaksins Ísland ljóstengt fjölgaði ljósleiðaranetum en um er að ræða tímabundið landsátak og féllu alls 3.700 heimili undir verkefnið í upphafi. Verkefnið hefur vaxið að umfangi og og losar fjöldi styrkhæfra staða um 6.200 árið 2021 en markmið íslenskra stjórnvalda fyrir landið í heild er að 95% lögheimila og fyrirtækja hafi aðgengi að ljósleiðaratengingu í lok árs 2023. Sveitarfélögum stóð því til boða að sækja um styrk úr Fjarskiptasjóði, sem væri háður mótframlagi þeirra til að ráðast í ljósleiðaravæðingu. Fjöldi ljósleiðaraneta hefur því fjölgað

¹⁸

https://assets-global.website-files.com/5b166d1e29d11e18b5b907b4/602e9497b41d9964e83aa172_S%3CADminn%20hf.%20-%20Fj%3CA1rfestakynning%204F%202020.pdf

mikið á stuttum tíma þótt að útbreiðsla og fjöldi notenda ljósleiðaraneta á landsbyggðinni í eigu sveitarfélaga sé ekki stórt hlutfall af heild.

(209) Í dag eru því nokkur fjöldi ljósleiðaraneta í eigu staðbundinna gagnaveitna sem veita opinn aðgang (e. dark fiber) að sínu aðgangsneti gegn mánaðarlegu heimtaugagjaldi sem þjónustufyrirtæki líkt og Síminn, Vodafone, Hringdu og Nova innheimta af sínum viðskiptavinum í formi línugjalds eða aðgangsgjalds gagnaveitu. Ef borin er saman gjaldskrá¹⁹ þessara aðila kemur í ljós að mánaðargjald með vsk. fyrir aðgang að heimtaug er 3.590 kr. hjá öllum aðilum nema hjá Tengi en þar er gjaldið 3.350 kr.

(210) Aðgangsgjald hjá Ljósleiðaranum er 3.590 kr. með vsk. á mánuði og greiða fjarskiptafélög einnig gjöld til Ljósleiðarans í samræmi við fjölda viðskiptavina hverju sinni.

(211) Taka þarf þó tillit til þess að um ólíka þjónustu er að ræða þar sem hjá Ljósleiðaranum er eingöngu bitastraumaðgangur í boði en hjá öðrum er í boði óvirkur aðgangur að ljósleiðaraheimtaugum (e. dark fiber).

(212) Hvað varðar starfssvæði Ljósleiðarans þá er félagið aðallega í samkeppni við Mílu, en Míla býður bæði aðgang að ljósleiðaraheimtaugum og bitastraumþjónustu. Sú þjónusta sem helst má bera saman við tengingar Ljósleiðarans eru GPON tengingar Mílu (Aðgangsleið 3), en verðlagning fyrirtækjanna er mjög svipuð á bitastraumþjónustu.

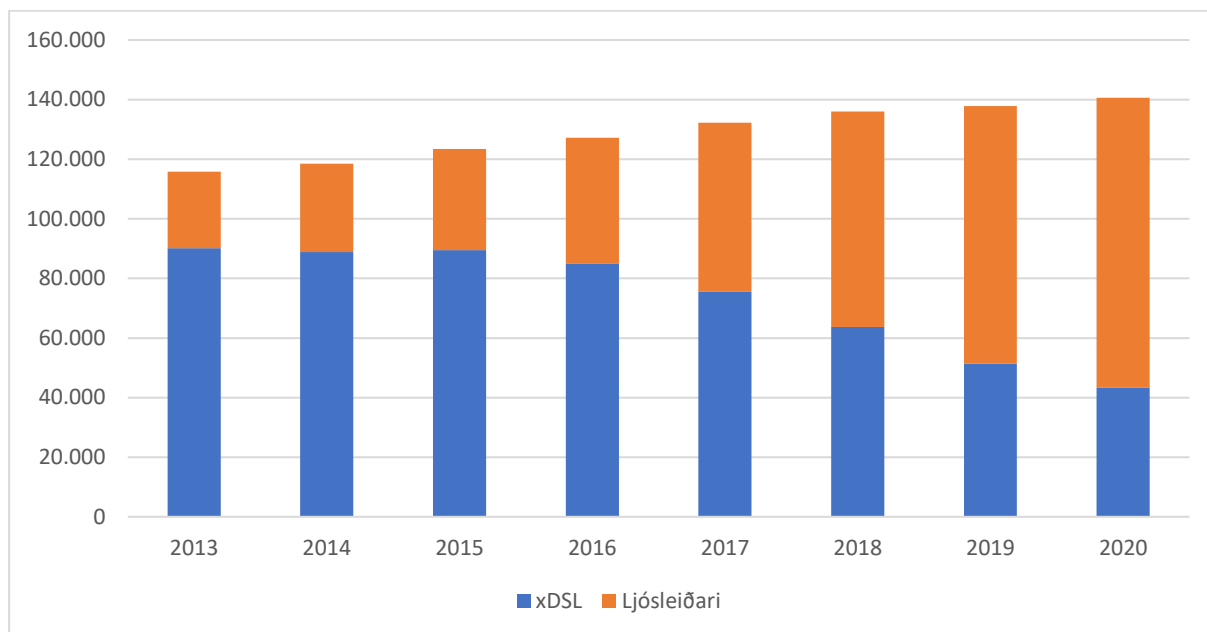
(213) Einnig býður Míla VDSL tengingar yfir kopar heimtauganet sitt, en sú þjónusta er víkjandi á markaði þrátt fyrir lægra verð til notenda m.a. vegna minni hraða í boði en mögulegt er að bjóða um ljósleiðaraheimtaugar af tæknilegum ástæðum.

(214) Ekki verður séð að núverandi verðlagning Ljósleiðarans bendi til undirverðlagningar þegar horft er til verðlagningar helsta samkeppnisaðilans, Mílu, sama á við þegar horft er til framlegðar félagsins.

¹⁹ Miðað við desember 2021.

Mynd nr. 3 - Þróun xDSL og ljósheimtauga²⁰²¹

Heimild: Fjarskiptastofa

(215) Á mynd nr. 3 sést að hlutdeild ljósleiðaraheimtauga hefur aukist á undanförunum árum en á sama tíma hefur koparheimtaugum fækkað.

Þróun gjaldskrár Ljósleiðarans

(216) Ljósleiðarinn var stofnaður árið 2007 og var gjaldskrá félagsins þá fyrir aðgangsgjald notenda að gagnaveitu 2.390 kr. með vsk., en gjaldskráin hélst óbreytt til 1. janúar 2011 en þá hækkaði hún í 2.410 kr. í kjölfar hækkunar á hlutfalli vsk. Gjaldskráin hækkaði næst þann 1. apríl 2013 um 170 kr. og varð því 2.580 kr., þann 1. nóvember 2016 hækkaði hún svo um 100 kr. eða í 2.680 kr. Næsta hækkun varð þann 1. júní 2017 en þá hækkaði gjaldskráin um 319 kr. og hljóðaði upp á 2.999 kr. næsta hækkun varð svo þann 1. maí 2018 en þá hækkaði gjaldskráin um 191 kr. og var því 3.190 kr. Næstu tvær hækkunir voru þann fyrsta janúar 2018 og 2019 en þá hækkaði gjaldskráin í 3.299 kr. og svo 3.377 kr. árið eftir.

(217) Gjaldskrár breytingar Ljósleiðarans hafa því verið eins og fram kemur í töflu nr. 12.

²⁰ <https://vodafone.is/adstod/verdskra/internet/internet/>, <https://www.siminn.is/forsida/adstod/net/internet-verdskra>

²¹ Heildsölugjaldskrá Mílu er 1.558 kr. án vsk. fyrir aðgang að koparheimtaug. Gjald fyrir aðgang að ljósheimtaug er annars vegar 2.120 kr. á höfuðborgarsvæðinu og Akureyri og hins vegar 2.480 kr. á landsbyggðinni. Síminn gjaldfærir eitt gjald í smásölu 2.895 kr. án vsk. „línugjald“ fyrir framangreinda aðganga.

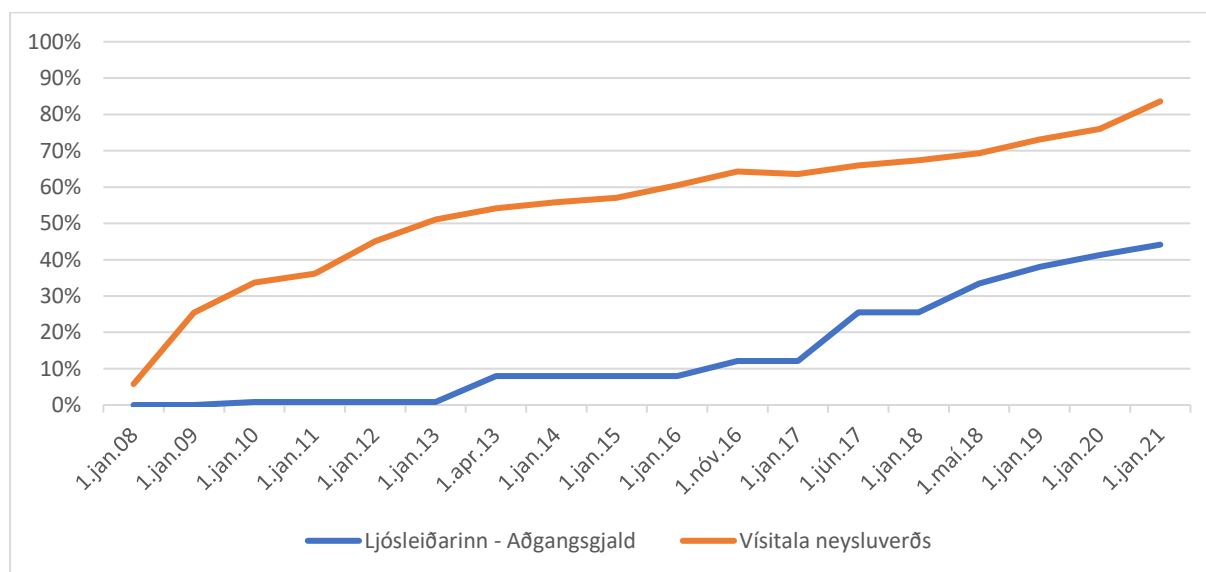
Tafla nr. 12 - Gjaldskrár breytingar Ljósleiðarans

Dagsetning	Gjaldskrá	Hækkun í %
1. janúar 2007	2.390 kr.	
1. janúar 2010	2.410 kr.	0,8%
1. apríl 2013	2.580 kr.	7,1%
1. nóvember 2016	2.680 kr.	3,9%
1. júní 2017	2.999 kr.	11,9%
1. maí 2018	3.190 kr.	6,4%
1. janúar 2019	3.299 kr.	3,4%
1. janúar 2020	3.377 kr.	2,4%

Heimild: Fjarskiptastofa / Ljósleiðarinn

(218) Frá árinu 2007 til 2020 hefur gjaldskrá Ljósleiðarans því hækkað um 987 kr. eða 41,3% en á sama tíma hefur vísitala neysluverðs hækkað um 83,6% og því hefur hækkun á gjaldskrá Ljósleiðarans ekki fylgt eftir hækkun á vísitölu neysluverðs ef litið er til alls tímabilsins, en meiri fylgni er þó milli hækkun vísitölu neysluverðs og hækkana á gjaldskrá Ljósleiðarans hin síðari ár.

Mynd nr. 4 - Þróun gjaldskrá Ljósleiðarans og vísitölu neysluverðs 2007-2021

Heimild: Fjarskiptastofa / Ljósleiðarinn

Grunnur: 1. janúar 2007=100

3.8 Sjóðspottur

(219) Með bréfi, dags. 20. apríl 2015, óskaði Ljósleiðarinn eftir því að fá heimild stofnunarinnar til að taka þátt í svokölluðum sjóðspotti OR (e. cash pool). Í fyrirkomulaginu fælist að samstæða OR myndi halda sameiginlegan sjóð, sem lagt væri í og greitt úr eftir þörfum hvers aðila. Bankareikningar Ljósleiðarans myndu verða gerðir upp daglega og myndi fjár- og áhættustýring OR halda utan um sjóðshreyfingar Ljósleiðarans í samræmi við þjónustusamning milli sömu aðila. Vaxtaútreikningar færu fram daglega en vextir myndu verða bókaðir a.m.k. ársfjórðungslega í fjárhagsbókhaldi. Við ákvörðun á vaxtakjörum myndi vera

farið eftir markaðsvöxtum og myndi Ljósleiðarinn því ekki njóta betri kjara en annars myndi bjóðast á almennum markaði. Kjör myndu svo verða yfirfarin einu sinni á ári meðal annars með tilliti til breytinga á kjörum á lánamörkuðum.

(220) Markmiðið með framangreindu fyrirkomulagi væri að ná hámarksávöxtun fyrir samstæðu OR. Fjárstýringarkerfið Integrity myndi halda utan um allar færslur milli félaga. Það myndi verða gert í tvennu lagi þar sem annars verði haldið utan um allar peningalegar færslur sem færu á milli félaganna og hins vegar utan um viðskipti á milli félaga.

(221) FST svaraði beiðni Ljósleiðarans með bréfi, dags. 7. júlí 2015, og kom þar fram að stofnunin gerði ekki athugasemd við þátttöku Ljósleiðarans í sjóðspotti móðurfélagsins með þeim skilyrðum sem fram kæmu í erindi félagsins um framkvæmd og kjör.

(222) Með samkomulagi FST á þátttöku Ljósleiðarans í sjóðspotti samstæðunnar var það skilningur stofnunarinnar að um væri að ræða hefðbundið fyrirkomulag þar sem markmiðið væri að hámarkaávöxtun á lausu fé í tengslum við daglegan rekstur og sjóðspottur myndi virka sem sveiflujöfnunarsjóður til að mæta sveiflum í reglubundinni starfsemi.

(223) Í ljós kom við eftirlit stofnunarinnar á fjárhagslegum aðskilnaði vegna áranna 2016 og 2017 að á árinu 2017 naut Ljósleiðarinn lánaþyrirgreiðslu hjá móðurfélagi sínu í tengslum við þátttöku í framangreindum sjóðspotti móðurfélags vegna fjárfestinga Ljósleiðarans. Um var að ræða einskonaþyrirrátt Ljósleiðarans hjá OR samstæðu án skilgreinds hámarks í fjárhæð eða tíma og án trygginga. Ljósleiðarinn hafði með þessu fyrirkomulagi fjármagnað fjárfestingar sínar umfram það sem leiðir af eðlilegum rekstri sjálfstæðs félags svo mánuðum skiptir.

(224) Stofnunin taldi ekki réttlætanlegt undir neinum kringumstæðum að nota lán úr sjóðspotti til fjármögnunar á framkvæmdum Ljósleiðarans. Þá kom fram í ákvörðun FST nr. 3/2019 að stofnunin gerir ríkar kröfur um fyrirkomulag lánveitinga á milli tengdra aðila eins og OR og Ljósleiðarans í þessu tilfelli, þegar lagt er mat á viðskiptin á grundvelli 36. gr. fjarskiptalaga í samræmi við gildandi fyrirmæli FST.

(225) Að áliti FST var tilhögun fjármögnunar Ljósleiðarans með lánum frá OR eitt af grundvallaratriðum varðandi það markmið 36. gr. fjarskiptalaga að tryggja fjárhagslegan aðskilnað milli félaganna. Tilgangur kvaða um að gerðir séu lánsamningar um lánveitingar OR til Ljósleiðarans eins og tíðkast almennt í lánsviðskiptum á hverjum tíma er viðleitni til að gera aðskilnaðinn eins og á milli óskyldra aðila.

(226) FST taldi því rétt að sett yrði hámark á skuld Ljósleiðarans við sjóðspott og að hann myndi virka fyrst og fremst sem jöfnunarsjóður vegna daglegs reksturs Ljósleiðarans og lánskjör myndu taka mið af sambærilegri lánaþyrirgreiðslu á markaði hverju sinni. Í ákvörðunarorðum stofnunarinnar í ákvörðun nr. 3/2019 var því sett hámark á skuld Ljósleiðarans í tengslum við sjóðspott OR og skyldi skuld Ljósleiðarans við OR á hverjum tíma eigi vera hærri en fjárhæð sem næmi [...] kr.

(227) Með bréfi dags. þann 1. september 2020 tilkynnti Ljósleiðarinn stofnuninni um atvik er varðaði frávik frá hámarksskuld Ljósleiðarans við sjóðspott samkvæmt ákvörðun FST nr. 3/2019. Samkvæmt Ljósleiðaranum leiddi röð óskyldra atvika til þess að í júlí mánuði 2020 fór

skuld Ljósleiðarans við sjóðspott OR fram yfir þau mörk sem tilgreind voru í ákvörðun FST nr. 3/2019.

(228) Vegna mannlegra mistaka var ádráttur á láni frá viðskiptabanka félagsins ekki færður inn á sjóðspott Ljósleiðarans við OR skv. verklagi heldur færður á inn annan reikning sem leiddi til þess að staða Ljósleiðarans við sjóðspott OR fór yfir þau mörk sem stofnunin hafði sett fyrirtækinu. Um leið og frávík frá verklagi uppgötvaðist var ráðist í að leiðrétta stöðu Ljósleiðarans við sjóðspott OR í samræmi við ákvörðun FST.

(229) Ljósleiðarinn og OR hafi þegar hafið vinnu við endurbætur á verklagi við sjóðspott OR sem myndi koma í veg fyrir að staða Ljósleiðarans við sjóðspott OR myndi fara fram úr þeim mörkum sem stofnunin hafði sett fyrirtækinu.

(230) Með bréfi dags. þann 29. september 2020 þá óskaði FST eftir því að Ljósleiðarinn myndi skila inn til stofnunarinnar skýrslu um frávikið þegar úrbótum væri lokið og jafnframt að stofnuninni yrði upplýst um þær aðgerðir sem félagið hygðist grípa til svo komið væri í veg fyrir að sambærilegt frávík gæti átt sér stað í framtíðinni. Með bréfi dags. þann 12. október 2020 tilkynnti Ljósleiðarinn stofnuninni þær breytingar og uppfærslur á verklagi félagsins við sjóðspott OR.

(231) Með bréfi til Ljósleiðarans dags. 21. október 2020 tilkynnti stofnunin fyrirtækinu að í samræmi við lýsingu félagsins á úrbótum vegna verklags og eftirlits með stöðu félagsins í sjóðspotti OR þá taldi stofnunin að ekki væri tilefni til að bregðast frekar við frávikinunni á þessu stigi og hygðist loka málinu í málaskrá stofnunarinnar en vildi þó árétta mikilvægi þess að farið væri að ákvörðunum stofnunarinnar.

(232) Í svari Ljósleiðarans þann 25. júní 2021 kom fram að við samantekt félagsins á yfirliti sjóðspotts vegna ársins 2020 kom í ljós að staða apríl mánaðar hafði farið umfram sett mörk. Að undanskildu þessum tveimur tilvikum þá fór staða sjóðspotts á árunum 2018 - 2020 ekki umfram þau mörk sem sett voru af FST sbr. ákvörðun stofnunarinnar nr. 3/2019.

(233) Eins og vikið er að í bréfi stofnunarinnar, dags. 21. október 2020, taldi stofnunin ekki tilefni til að bregðast frekar við þessu fráviki varðandi stöðu sjóðspotts á hverjum tíma, enda hafði fyrirtækið gert viðeigandi ráðstafanir um leið og frávikið varð ljóst.

3.9 Viðskipti milli tengdra aðila

(234) Ljósleiðaranum er skylt að greiða fyrir öll viðskipti við OR eða tengda aðila um efni og þjónustu eins og um viðskipti milli óskyldra aðila væri að ræða. Ef ekki lægi fyrir markaðsverð skyldi miða við kostnaðarverð að viðbættri hæfilegri álagningu.

(235) Ljósleiðarinn hefur gert þjónustusamning við OR um almenna stoðdeilda og sérfræðiþjónustu og eru samningar milli félaganna um 14 mismunandi þjónustubætti. Samningur um þjónustu felur í sér að verksali (OR) sinni rekstri þjónustuvers, vaktþjónustu, reikningagerð og aðstoð vegna umsókna um tengingu ljósleiðara. Auk þess sinnir verksali ýmis ráðgjöf við þróun þjónustu og þjónustuleiða verkkaupa (Ljósleiðarinn).

(236) Kaup á vörum og þjónustu af tengdum aðilum innan samstæðu OR voru á árinu 2020 um 623 millj. kr. þar af voru viðskipti við OR [...] kr. sem skiptist í innri sölu [...] kr. og innri sala lager [...] kr. Viðskipti Ljósleiðarans innan samstæðu OR var þó nokkuð hærra fyrir árin 2018 og 2019 en þá námu viðskiptin [...] kr. árið 2018 og [...] kr. árið 2019 en á þessum árum var meira um kaup á efni frá innri sölu af lager OR vegna uppbyggingu Ljósleiðaranets fyrirtækisins. Nánar er greint frá viðskiptum Ljósleiðarans við OR vegna innri sala af lager í kafla nr. 3.11.

(237) Viðskipti Ljósleiðarans við önnur félög innan samstæðu OR fyrir utan móðurfélagið voru ekki eins mikil og við móðurfélagið en þau námu samtals um [...] kr. á árinu 2020 og átti félagið viðskipti við ON Power ohf. fyrir [...] kr., Orku Náttúrunnar ohf. [...] kr. og Veitur ohf. [...] kr.

(238) Viðskipti Ljósleiðarans við fyrirtæki innan samstæðu OR fyrir árin 2018-2020 var skv. eftirfarandi töflu:

Tafla nr. 13 – Viðskipti Ljósleiðarans innan samstæðu OR

	2018	2019	2020	Samtals
ON Power ohf.	[...]	[...]	[...]	[...]
Orka Náttúrunnar ohf.	[...]	[...]	[...]	[...]
Orkuveita Reykjavíkur - Innri sala	[...]	[...]	[...]	[...]
Orkuveita Reykjavíkur - Innri sala Lager	[...]	[...]	[...]	[...]
Veitur ohf	[...]	[...]	[...]	[...]
Samtals	849.719.561	768.752.568	623.264.511	2.241.736.640

Heimild : Ljósleiðarinn

(239) Ljósleiðarinn hefur gert þjónustusamning við OR um almenna stoðdeilda og sérfræðiþjónustu og hefur dregið úr kostnaði vegna þessara liða á árunum 2018-2020 vegna fækkun starfsmanna og færri erindum sem OR hefur sinnt fyrir félagið. Kostnaður var [...] kr. árið 2018, [...] kr. árið 2019 og [...] kr. árið 2020 og voru stærstu kostnaðarliðir á árinu 2020 húsaleiga, bílaleigubílar og kostnaður vegna þjónustusamnings.

(240) Helstu kostnaðarliðir vegna þjónustusamning á árinu 2020 eru m.a. vegna þjónustu í tengslum við mötuneyti, starfsmannamál, tölvuþjónustu og reikningshald. Þjónustusamningar sem eru ekki undir föstum þjónustukostnaði fyrir hvern mánuð eða ár eru innkaupaþjónusta, upplýsingaþjónusta og bílamál. Kostnaður samkvæmt þessum þjónustum miðast við notkun verkkaupa í stað fasts kostnaðar.

(241) Þjónustusamningar milli Ljósleiðarans og OR eru að mati FST ítarlegir og þar kemur fram með nákvæmum og greinargóðum hætti hvað felst í hverri þjónustu sem verksali (OR) ábyrgist að veita verkkaupanda (Ljósleiðarinn). Greitt er annaðhvort samkvæmt þjónustusamningi eða tímagjaldi ásamt útlögðum kostnaði.

3.10 Ákvæði í lánsamningi um eignarhald OR yfir Ljósleiðaranum

(242) Í ákvörðun PFS nr. 3/2019 gerði stofnunin athugasemd við ákvæði í lánsamningum félagsins við lánveitendur um niðurfellingu og uppsögn samnings vegna breytinga á yfirráðum OR yfir Ljósleiðaranum. Samkvæmt þágildandi lánsamningum var lánveitendum heimilt að krefjast fyrirframgreiðslu, segja upp samningi eða gjaldfella hann ef eignarhlutur OR yfir

Ljósleiðaranum fari undir 50%. Niðurstaða stofnunarinnar var að slíkt ákvæði í lánsamningi samræmdist ekki 36. gr. laga um fjarskipti, þ.e. að OR skuli halda fjarskiptastarfsemi sinni fjárhagslega aðskilinni frá annarra starfsemi eins og um óskyld fyrirtæki væri að ræða og að þess skuli gætt að samkeppnisrekstur væri ekki niðurgreiddur af einkaleyfisstarfsemi eða verndaðri starfsemi.

(243) Í ákvörðun stofnunarinnar er kveðið á um að hið nýja skilyrði ætti einungis við um nýja lánsamninga. Ljósleiðarinn kærði ákvörðun til úrskurðarnefndar fjarskipta- og póstmála, en úrskurðarnefndin staðfesti ákvörðun PFS.

(244) Ljósleiðarinn skrifar undir lánsamning þann [...] við [...], þar sem ritað er undir lánsamning félagsins við [...] fyrir gildistöku ákvörðunar stofnunarinnar nr. 3/2019 vegna lántöku á árinu 2018.

(245) Í hinum nýja lánsamningi félagsins við [...] er ekki að finna sambærilegt ákvæði um eignarhlut OR í Ljósleiðaranum og það sem stofnunin hafði komist að, að samræmdist ekki 36. gr. fjarskiptalaga.

(246) Með brottfalli þess skilyrðis að eignarhlutur OR fari ekki undir 50% í tengslum við heimildir lánveitanda til gjaldfellingar er nýr lánsamningur félagsins við [...] í samræmi við ákvörðunarorð stofnunarinnar í d-lið ákvörðunar nr. 3/2019 um framkvæmd fjárhagslegs aðskilnaðar hjá Ljósleiðaranum ehf. á árunum 2016-2017.

3.11 Athugun FST á viðskiptum milli OR og Ljósleiðarans

3.11.1 Almennt

(247) Eins og vikið var að í kafla 2.4. ákvað FST að kanna sérstaklega viðskipti Ljósleiðarans við tengda aðila, einkum verðlagningu á ýmsum aðföngum sem OR sér um innkaup á samkvæmt sérstökum þjónustusamningi á milli aðila. Eins og kom fram í kafla 3.9 er Ljósleiðaranum skylt að greiða fyrir öll viðskipti við OR eða tengda aðila um efni og þjónustu eins og um viðskipti milli óskyldra aðila sé að ræða. Ef ekki liggur fyrir markaðsverð skal miða við kostnaðarverð að viðbættri hæfilegri álagningu. Í þjónustusamningi Ljósleiðarans og OR er kveðið á um 14 mismunandi almenna stoðdeilda og sérfræðiþjónustu.

(248) Verkfræðistofan Mannvit var fengin til að kanna þá innkaupaþjónustu sem OR veitir Ljósleiðaranum samkvæmt þjónustusamningnum og eftir atvikum bera þau saman við sambærileg viðskipti óskyldra aðila, þ.e. að verðlagning í viðskiptum milli tengdra aðila eigi að vera sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum á milli ótengdra aðila undir sambærilegum kringumstæðum.

3.11.2 Samantekt Mannvits

(249) Mannvit skilaði minnisblaði, dags. 7. desember 2021, um hvernig verðlagningu á vörum frá OR er háttað sem seldar eru til Ljósleiðarans í samræmi við þjónustusamning á milli OR og Ljósleiðarans.

(250) Valdir voru þeir vöruflokkar úr lista yfir viðskipti OR og Ljósleiðarans sem mynduðu stærsta hluta viðskiptanna á árinu 2020, þ.e. ljósleiðarar, brunnar og endabúnaður fyrir

Ljósleiðara og fjölpípurör. Fengin voru afrit af innkaupsreikningum frá OR fyrir kaupum á viðkomandi vöru og auk þess lágu fyrir afrit af sölureikningum frá OR til Ljósleiðarans fyrir sölu á sömu vöru.

(251) Álagning OR á viðkomandi vörum var skoðuð og borin saman við þá álagningu sem ákvörðuð er í þjónustusamningi á milli fyrirtækjanna. Einnig var verð á búnaði til OR skoðað með tilliti til þess verðs sem er í gangi á íslenskum markaði þar sem það átti við.

3.11.3 Verðlagning á ljósleiðarastrengjum

(252) Í töflunni hér að neðan má sjá innkaupsverð OR, verð til Ljósleiðarans og álagningu OR.

Tafla nr. 14 – Verðlagning á ljósleiðarastrengjum í kr. á meter.

Búnaður	Verð per ein. til Ljós.	Verð per ein. til OR	Álagning
Ljósleiðarastrengur 192f (6000 m í kefli)	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 192f (6000 m í kefli)	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 144f (6000 m í kefli)	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 144f (6000 m í kefli)	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 144f (6000 m í kefli)	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 96f	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 12f	[...]	[...]	[...]%
Ljósleiðarastrengur 12f	[...]	[...]	[...]%

Heimild : Mannvit / Ljósleiðarinn

(253) Álagning fyrir minni ljósleiðara er á bilinu [...]% til rúmlega [...]% fyrir stærri ljósleiðaranna en allt að [...]% fyrir minni leiðara eins og 12 leiðara strengi. Samkvæmt þjónustusamningi OR og Ljósleiðarans skal álagning fyrir ofangreindar vörur vera [...], sem er [...] þeirri álagningu sem athugun Mannvits leiddi í ljós. Tiltók Mannvit sérstaklega að í málinu lægi fyrir reikningur sem OR greiðir fyrir 12f ljósleiðarastreng, dags. 16.03.2020, og reikningur sem GR greiðir fyrir samskonar streng, dags. 18.05.2020, þar sem munurinn er [...].

(254) Í samantekt Mannvits er einnig vikið að því að þau verð sem voru í gangi á því tímabili sem úttektin tók til hafi verið allt að [...]% [...] en þau verð sem OR borgar fyrir ljósleiðarastrengi. Af því er dregin sú ályktun að ætla megi að OR fái allt að [...]% afslátt vegna viðskiptavildar og mikils magns, sem ekki sé óeðlilegt á raflagnamarkaði þegar tilboða er leitað í mikið magn hverju sinni.

(255) Einnig var vísað til þess að upplýsingar lægju fyrir um verð á ljósleiðurum sem gerður er til að plægjast beint niður í jörð. Slíkir strengir séu hins vegar mun dýrari en þeir strengir sem Ljósleiðarinn notar sem fara inn í rör. Ekki sé því um sambærilega vöru að ræða.

3.11.4 Verðlagning á brunnnum

Tafla nr. 15 – Verðlagning á brunnnum í kr. á stk.

Búnaður	Verð per ein. til Ljósfl.	Verð per ein. til OR	Álagning
Brunnlok 900x600mm álagsflokkur 12,5 tonn	[...]	[...]	[...]%
Brunneining grá 600mm 40 tonn	[...]	[...]	[...]%
Brunneining grá 900mm 40 tonn	[...]	[...]	[...]%

Heimild : Mannvit / Ljósleiðarinn

(256) Samkvæmt samantekt Mannvits er álagning á brunnefni á bilinu [...] sem er nokkuð [...] en kveðið er á um í þjónustusamningi²² á milli OR og Ljósleiðarans.

(257) Ef verð OR eru borin saman við þau verð sem eru í dag (2021) virðist OR fá um [...] afslátt. Mannvit gerir hins vegar þann fyrirvara að þessi verð hafa hækkað að undanfögnu vegna hækkunar á plastefnum. Raunafsláttur OR sé því ekki að fullu ljós en gera megi ráð fyrir að hann liggja á bilinu [...].

3.11.5 Verðlagning á endabúnaði fyrir ljósleiðara

Tafla nr. 16 Verðlagning á endabúnaði fyrir ljósleiðara í kr. á stk.

Búnaður	Verð per ein. til Ljósfl.	Verð per ein. til OR	Álagning
Genexis Live! Titanium-22-GR-1 Residential Gateway	[...]	[...]	[...]%
Genexis Hybrid Tetwork Termination Unit	[...]	[...]	[...]%
Genexis Hybrid Fiber Termination Unit	[...]	[...]	[...]%

Heimild : Mannvit / Ljósleiðarinn

(258) Endabúnaður ljósleiðara er keyptur beint frá erlendum birgjum. Vöruflokkurinn fellur undir ákvæði í þjónustusamningi um sérvörur í vöruflokki 2030 og samkvæmt samningnum á álagning að vera [...] á þessa vöru. Samkvæmt samantekt Mannvits var álagningin á bilinu [...]%. Þessi vara sé hins vegar keypt í erlendri mynt og því geti gengisbreytingar spilað hér inn í og haft þau áhrif að álagning til Ljósleiðarans sé hér [...] en þjónustusamningur við OR kveður á um.

(259) Þessi vara er keypt beint af erlendum birgja og því ekki til viðmiðunarverð á íslenskum markaði.

3.11.6 Verðlagning á fjölpípurörum fyrir ljósleiðara

Tafla nr. 17 – Verðlagning á fjölpípurörum fyrir ljósleiðara í kr. á meter.

Búnaður	Verð per ein. til Ljósfl.	Verð per ein. til OR	Álagning
Fjölpípurör 50mm - 7 x 12 mm	[...]	[...]	[...]%

Heimild : Mannvit / Ljósleiðarinn

(260) Samkvæmt samantekt Mannvits eru fjölpípur fyrir ljósleiðara keyptar frá innlendum aðilum. Í þjónustusamningi OR og Ljósleiðarans kemur fram að álagning fyrir þessar vörur megi

²² Samkvæmt grein um álagningu á vörusölu skal álagning vera [...].

vera allt að [...]. Í því dæmi sem skoðað var má sjá að álagning OR er [...]. Mannvit bar einnig saman þau verð sem OR fékk á árinu 2020 við þau verð sem fást í dag. Niðurstaðan úr þeim samanburði er að verð OR frá árinu 2020 eru um [...] en þau verð sem fást í dag. Samkvæmt birgjum hafa þessi verð hins vegar [...] um allt að [...]. Niðurstaða Mannvits er þ.a.l. að OR hafi fengið um [...] afslátt á hverri einingu.

3.11.7 Afstaða FST

(261) Eins og gert er grein fyrir hér að ofan kannaði verkfræðistofan Mannvit þann hluta af viðskiptum á milli OR og Ljósleiðarans á árinu 2020 þar sem OR sér um að annast samskipti og samningsgerð við birgja, flutningsaðila og tollafgreiðslu á innfluttum vörum. Um var að ræða viðskipti upp á um [...] millj. kr. Samantekt Mannvits tók til stærstu einstöku vöruflokkana innan þessara viðskipta, þ.e. viðskipti með ljósleiðara um [...] kr., brunnefni um [...] kr., endabúnað um [...] kr. og fjölpípurörum um [...] kr.

(262) Af samantekt Mannvits má draga þá ályktun að viðskipti milli OR og Ljósleiðarans séu eins og um viðskipti milli óskyldra aðila sé að ræða og að framkvæmd OR og Ljósleiðarans vegna vörukaupa á milli félaganna sé í samræmi við fyrirliggjandi þjónustusamning milli aðila.

(263) Skoðun Mannvits á reikningum s.s. innkaupsverði OR, afsláttum fyrirtækisins sem og sölu á sömu vöru til Ljósleiðarans leiðir ekki í ljós, að Ljósleiðarinn njóti óeðlilegra kjara, í skilningi 36. gr. fjarskiptalaga, sbr. einnig til hliðsjónar 3. mgr. 57. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt þar sem fjallað er um verðlagning í viðskiptum milli tengdra aðila eigi að vera sambærileg því sem almennt gerist í viðskiptum á milli ótengdra aðila undir sambærilegum kringumstæðum.

(264) Af ofangreindu leiðir að við kaup Ljósleiðarans á vörum frá OR, samkvæmt viðauka 3 í þjónustusamningi milli aðila gæta félögin að því skilyrði 36. gr. fjarskiptalaga að samkeppnisrekstur sé ekki niðurgreiddur af einkaleyfisstarfsemi OR.

3.12 Niðurstaða FST um fjárhagslegan aðskilnað 2018-2020

(265) Við mat sitt á því hvort að fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans sé í samræmi við ákvæði 36. gr. fjarskiptalaga, sem feli ekki í sér niðurgreiðslu á samkeppnisrekstri frá einkaleyfis starfsemi, þá styðst FST við skyldur og kvaðir á Ljósleiðarann og OR sem leiða af ákvörðunum PFS, sbr. kafla 3.3 hér að framan.

(266) Jafnframt hefur FST til hliðsjónar í mati sínu ýmis viðmið í rekstri og fjárhag fyrirtækja á fjarskiptamarkaði sem stofnunin telur helst eiga við hverju sinni.

(267) Eins og áður hefur komið fram þá leggur FST m.a. áherslu á vandað og trúverðugt viðskiptalíkan sé ein af meginforsendum þess að stofnunin geti lagt mat á hvort um niðurgreiðslu geti verið að ræða eða ekki í viðkomandi starfsemi. Trúverðugleiki áætlana Ljósleiðarans um arðsemi samkvæmt viðskiptalíkani félagsins er því grundvöllur sem stofnunin byggir á, ásamt því að horft er til markaðsaðstæðna. Viðskiptalíkan Ljósleiðarans hefur hingað til reynst trúverðugt og áætlanir félagsins að mestu gengið eftir. Viðskiptalíkan Ljósleiðarans tekur til [...] ára líftíma alls verkefnisins eða [...].

(268) Áætlanir Ljósleiðarans gera ráð fyrir að rekstrarafkoma skili fullnægjandi arðsemi á líftíma viðskiptalíkans félagsins miðað við ávöxtunarkröfu FST, auk þess að standast mat á endurheimtanlegu virði fjárfestinga sem sjóðskapandi rekstrareining.

(269) Samanburður á fjárhagslegum lykiltölum Ljósleiðarans við önnur helstu fjarskiptafélög landsins bera ekki með sér að lykiltölur séu frábrugðnar en hjá öðrum félögum t.d. er varðar EBITDA og eiginfjárlutfall en hlutfall vaxtaberandi skulda deilt með EBITDA er þó hæst hjá Ljósleiðaranum í samanburðinum.

(270) Fram kom í ákvörðun PFS nr. 3/2019 að stofnunin taldi hlutfallið vaxtaberandi skuldir deilt með EBITDA vera í hærra lagi hjá Ljósleiðaranum en hátt hlutfall skýrðist af fjárfestingu félagsins í ljósleiðaraneti á þessum árum. Samkvæmt gildandi viðskiptaáætlun félagsins á þeim tíma var gert ráð fyrir að hlutfallið myndi lækka þegar framkvæmdum á stór höfuðborgarsvæðinu myndi ljúka og félagið myndi hefja greiðslu afborgana af langtímalánum.

(271) Hlutfallið hefur ekki lækkað í samræmi við áætlun Ljósleiðarans og skýrist það af ákvörðun félagsins um að hefja framkvæmdir á Selfossi, Reykjanesbæ og Vogum á Vatnsleysuströnd sem var ekki í fyrri áætlun. Þessum framkvæmdum fylgdi aukin lántaka sem hefur áhrif á þróun hlutfallsins en skv. uppfærðri viðskiptaáætlun er nú áætlað að hlutfallið fari [...] og verði undir [...] í lok árs 2025. Hlutfallið er undir þeim fjárhagslegu markmiðum sem lánveitandi gerir í lánssamningi til félagsins. FST leggur áfram áherslu á að hlutfall vaxtaberandi skulda deilt með EBITDA lækki í samræmi við áætlun félagsins eftir að framkvæmdum á þessum svæðum lýkur.

(272) Með ákvörðun PFS nr. 3/2019 voru sett skilyrði um meðferð sjóðspott innan samstæðunnar með setningu hámarks skuldar Ljósleiðarans við sjóðspott OR. Eins og fram kemur í kafla 3.8 var framkvæmd Ljósleiðarans og OR ekki að öllu leyti í samræmi við ofangreinda kvöð. Að fengnum þeim skýringum sem gefnar voru um ástæður þess er ekki

ástæða til einhverra sérstakra aðgerða af hálfu stofnunarinnar vegna þessa, enda um óveruleg frávík að ræða sem fullnægjandi skýring hefur verið gefin á af hálfu Ljósleiðarans.

(273) Í samræmi við fyrirmæli, í ákvörðun PFS nr. 3/2019, er ekki lengur það skilyrði í nýjum lánasamningi félagsins að lánveitanda sé heimilt að segja samningi upp eða gjaldfella hann ef eignarhlutur OR fari undir 50%.

(274) Ljósleiðarinn hefur því brugðist við þeim kvöðum sem lögð voru á fyrirtækið með ákvörðun PFS nr. 3/2019, að því er varðar fjármögnun félagsins sem og með skilmála í nýjum lánsamningi um eignarhlut OR í Ljósleiðaranum.

(275) Þá kom ekkert fram við skoðun á verðlagningu á þjónustu milli Ljósleiðarans og OR um að þau viðskipti séu á einhvern hátt óeðlileg, sbr. nánari umfjöllun í kafla 3.11.

(276) Jafnframt hefur skoðun FST á þeim gögnum sem Ljósleiðarinn hefur sent FST, bæði þeim sem stofnuninni eru sent reglulega, sbr. ákvörðun PFS nr. 39/2010, sem og þeim viðbótargögnum sem kallað hefur verið eftir sérstaklega í úttektinni og fjallað er um hér að framan benda því ekki til þess að tekjur af starfsemi OR sem nýtur einkaréttar eða verndar séu notaðar til að styrka fjarskiptastarfsemi Ljósleiðarans, í samkeppni við önnur fyrirtæki á markaði.

(277) Af öllu framangreindu virtu er það niðurstaða FST að fjárhagslegur aðskilnaður OR og Ljósleiðarans, á árunum 2018 til 2020, hafi verið í samræmi við 36. gr. laga um fjarskipti nr. 81/2003.

Ákvörðunarorð

1. Fjárhagslegur aðskilnaður Orkuveitu Reykjavíkur og Ljósleiðarans (áður Gagnaveita Reykjavíkur), á árunum 2018 til 2020 var í samræmi við 36. gr. laga um fjarskipti nr. 81/2003.
2. Ákvörðun þessi er kæránleg til úrskurðarnefndar fjarskipta- og póstmála, sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 75/2021, um Fjarskiptastofu. Kæran skal berast úrskurðarnefnd innan fjögurra vikna frá því viðkomandi var kunnugt um ákvörðun Póst- og fjarskiptastofnunar. Um kostnað vegna málskots fer samkvæmt 5. mgr. 13. gr. sömu laga, auk þess sem greiða ber sérstakt málskotsgjald að upphæð kr. 150.000, skv. 6. gr. reglugerðar nr. 36/2009 um úrskurðarnefnd fjarskipta- og póstmála. Samkvæmt 4. mgr. 20. gr. sömu laga getur aðili einnig borið ákvörðun Fjarskiptastofu beint undir dómstóla án þess að mál sé fyrst borið undir úrskurðarnefnd. Slíkt mál skal höfðað innan þriggja mánaða frá því að viðkomandi fékk vitneskju um ákvörðun stofnunarinnar. Málskot frestar ekki réttaráhrifum ákvarðana stofnunarinnar. Málskot beint til dómstóla hindrar að úrskurðarnefnd sé heimilt að taka kæru til málsmeðferðar.

Fjarskiptastofa, 18. janúar 2022

Björn Geirsson f.h. forstjóra

Friðrik Pétursson

Snorri Þór Daðason